

Taustamateriaali työpajaan EU:n biodiversiteettistrategian sitoumuksista: lajit ja luontotyytit

2.6.2023

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Sisällysluettelo

- Luontotyypit

- Itämeren luontotyypit
- Rannikko- ja dyyniluontotyypit
- Sisävesiluontotyypit
- Perinnebiotoopit
- Suoluontotyypit
- Kallioiset luontotyypit
- Metsäiset luontotyypit

- Luontodirektiivin lajit

- Nisäkkäät
- Sammakkoeläimet ja nilviäiset
- Hyönteiset
- Putkilokasvit
- Sammalet

- Lintudirektiivin linnut

Kukkala, A., Aapala, K., Annala, M., Arvela, M., Forss, S., Härkönen, L., Ilmonen, J., Jokinen, M., Jukarainen, A., Jyväsjärvi, J., Junninen, K., Kareksela, S., Karvinen, V., Kontula, T., Kokko, A., Koljonen, S., Koskela, K., Kuoppala, M., Kurvinen, L., Könönen, K., Lehtomaa, L., Liukko, U-M., Mitikka, S., Mussaari, M., Mäkelä, K., Raunio, A., Rehell, S., Rytteri, T., Sallinen, A., Syrjänen, K., Tammilehto, A., Uddström, A., Vuori, K-M. 2023. Taustamateriaali työpajaan 2.6.2023 EU:n biodiversiteettistrategian sitoumuksista: lajit ja luontotyypit.

Huomioita lukijalle taustamateriaalista

- EU:n biodiversiteettistrategiaan kuuluvien sitoumusten ja ns. ”sitoumus 2:n” tavoitteena on epäsuotuisassa suojelutasossa olevien direktiivilajien ja –luontotyyppien tilan parantaminen tai heikkenemisen pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä. Suomen sitoumukset raportoidaan ja lähetetään komissiolle vuoden loppuun mennessä.
- Tässä materiaalissa on kuvattu toimenpiteitä yksittäisten lajien ja luontotyyppien tilan parantamiseksi tai vakauttamiseksi, muttei oteta kantaa toimenpiteiden riittävydestä vuoteen 2030 mennessä. Toimenpide-ehdotuksia on mietitty Syken, Metsähallituksen ja ELYjen asiantuntijoiden toimesta ekologis-luonnontieteellisestä näkökulmasta. Ympäristöministeriö on koostanut ehdotuksen, jossa kuvataan, minkä luontotyyppien ja lajien kehityssuuntaa voidaan parantaa, minkä heikkeneminen taas pysäyttää ja mihin ei voida vaikuttaa.
- Toimenpiteiden koostaminen ja toimenpide-ehdotukset ovat vielä kesken eli **toimenpiteiden kuvaukset ovat alustavia**. Se, missä järjestyksessä toimenpiteitä esitellään, ei myöskään edusta niiden tärkeysjärjestystä.
- Osa Ahvenanmaalla esiintyvistä lajeista* ja luontotyypeistä** sekä Ahvenanmaata koskevat toimenpidekuvaukset puuttuvat tästä materiaalista, koska Ahvenanmaan osallistuminen sitoumustyöhön varmistui vasta 19.5.2023.

**Liparis loeselii*, *Coronella austriaca*, *Tortella rigens*, *Triturus cristatus*, *Somateria molissima*,

**6210, 6280, 6410, 6530, 9020, 9190

Huom! Lajien tieteellisiin nimiin viitataan tässä materiaalissa siten kun ne on esitetty EU:n luonto- ja lintudirektiiveissä. Osa tieteellisistä nimistä on voinut vaihtua.

Suomen sitoumukset raportoidaan komission lomakkeille vuoden 2023 loppuun mennessä

- Toimenpidekuvaukset lajien ja luontotyyppien tilaan vaikuttamiseksi raportoidaan komission lomakkeille kahdelle eri välilehdelle, valiten ensin **toimenpideluokka komission listasta** sekä antaen **toimenpidekuvaus vapaana tekstinä**.
- Toimenpidekuvaukset raportoidaan:
 - lajeille ja luontotyypeille, joiden **tilan parantamiseen sitoudutaan** vuoteen 2030 mennessä (ns. *30% status improvement target*)
 - lajeille ja luontotyypeille, joiden **tilan vakauttamiseen tai heikkenemisen pysäyttämiseen sitoudutaan** vuoteen 2030 mennessä (ns. *non-deterioration target*)
- Komission lomakkeille kirjataan tämän lisäksi tietoja niiden lajien ja luontotyyppien osalta, joiden **tilan parantamiseen tai vakauttamiseen ei voida sitoutua** vuoteen 2030 mennessä sekä niistä, joiden osalta on esiintynyt **tietopuutteita** vuoden 2019 luonto- ja lintudirektiivien raportoinnissa. Tässä materiaalissa ei käsitellä edellä mainittuja lajeja ja luontotyyppejä, vaan materiaali rajautuu lajeihin ja luontotyypeihin, joiden tilan parantamiseen tai vakauttamiseen voitaisiin ympäristöministeriön ehdotuksen mukaisesti sitoutua vuoteen 2030 mennessä.

Komission toimenpideluokat

Maanhankintaan liittyvät toimet

- Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen
- Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen

Sääntelylähestymistavat, ohjauskeinot, suositukset jne.

- Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin

Ennallistaminen, kertakunnostukset

- Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla **palautetaan** uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä
- Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla **palautetaan** uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä
- Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla **parannetaan** olemassa olevan elinympäristön tilaa
- Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla **parannetaan** olemassa olevan elinympäristön tilaa

Ennallistaminen ja luonnonhoito, jatkuvat toimet

- Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen
- Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen
- Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön

Aktiiviset toimet, kohdekohtaiset toimet

- Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin
- Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää

Lakien toimeenpanon parantaminen

- Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin

Vieraslajeihin, tauteihin ja kilpailijoihin vaikuttavat toimet

- Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen
- Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen
- Kasvi- ja eläintautien, patogeenien ja loisten, muiden kuin IAS:n, kielteisten vaikutusten estäminen, kontrollointi, hävittäminen ja lieventäminen

Kohdelajin tilan parantaminen

- Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen
- Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria
- Kohdelajin lisäruokinta
- Parannetaan sidosryhmien hyväksyntää estämällä, lieventämällä tai kompensoimalla suojellun kohdelajin aiheuttamia vahinkoja

Muut toimet

- Kytkeytyvyyden parantaminen tai ennallistaminen
- Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa

Huom! Toimenpidekuvauksia ja -luokkavalintoja ei ole vielä ehditty riittävästi tarkastella kokonaisuutena, ja siksi mm. luokkien käyttö ja kuvausten taso ei ole yhtenäistä eri lajien ja luontotyyppien välillä tässä materiaalissa. Koska sitoumustyö on vielä kesken, toimenpidekuvauksissa esiintyy vaihtelua ja epäloogisuutta.

Suomen sitoumusten tarkasteluajanjakso
toimenpiteiden aloittamisesta aina
tavoitteiden saavuttamiseen

Lähtökohta

2019

Luonto- ja lintudirektiivien
raportoinnin tulokset
pohjatieona sitoumuksille

Väliarvio: Onko tarvetta korjata kurssia?

2025

Komission tekemä EU:n BD-
strategian väliarvio osana
direktiivien raportointeja

Saavutettiiniko tavoitteet?

2031

Komission tekemä EU:n BD-
strategian loppuarvio osana
direktiivien raportointeja

Materiaalin lukuohje

Materiaalissa viitataan luontotyyppien ja lajien kohdalla luonnonmaantieteellisiin alueisiin (BOREAL, ALPINE tai MARINE BALTIC) (eli tarkastelun kohteena oleva boreaalinen, alpiininen tai Itämeren alue, jolla se esiintyy). Jos aluetta ei ole dialla erikseen mainittu, niin oletus on BOREAL (boreaalinen luonnonmaantieteellinen alue).

Huom. Linnuilla ei käytetä luonnonmaantieteellisiä alueita.

Direktiiviluontotyyppin tai –lajin nimi ja koodi sekä suojelutason kokonaisarvio ja kehityssuunta vuoden 2019 direktiiviraportoinneissa

Harjusaaret 1610 U1= U1= tarkoittaa epäsuotuisaa-riittämätöntä suojelutasoa, jonka kehityssuunta on vakaa

Komission valmiista vaihtoehdoista (22 kpl) valittu toimenpideluokka

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojelun tehostaminen METSO-ohjelmalla harjumetsien osalta. Laajojen harjusaarten sisäosat ovat yleensä metsäisiä ja talousmetsäkäytössä (esim. Hailuoto). Näiden osien kehityssuunnan merkittävä paraneminen vaatisi lisäsuojelua.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Luonnonhoidon lisääminen suojelualueilla ja niiden ulkopuolella: Helmi-ohjelmaan sisältyy tavoite kunnostaa dyynejä ja hiekkarantoja 200 kohteella (osa kunnostuskohteista voi olla harjusaarilla), mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Luonnon hoitotoimia toteutettu myös osana Rannikko-LIFE-hanketta.

Suojelutasoluokat		Suojelutason kehityssuunta
Suotuisa	FV	+ / = / - / x
Epäsuotuisa-riittämätön	U1	+ / = / - / x
Epäsuotuisa-huono	U2	+ / = / - / x
Ei tiedossa	XX	

Suojelutason kehityssuunta: + paraneva, - heikkenevä, = vakaa, x ei tiedossa
Huom. Lisätietoa suojelutason osatekijöistä erillisessä materiaalissa.

Asiantuntijoiden tuottama alustava toimenpiteen kuvaus (vapaa teksti)

Kommentoi taustamateriaalia 16.6.2023 mennessä

Tästä materiaalista löydät asiantuntijoiden valmistelemia alustavia toimenpidekuvauksia direktiivilajien ja -luontotyyppien tilan kohentamiseksi.

Voit lähettää kommentteja materiaalista sähköpostitse saamasi Webropol-lomakkeen kautta.

Lämmin kiitos palautteestasi!

Luontotyytit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Itämeren luontotyytit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Rannikon laguunit 1150 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Helmi-ohjelmassa kunnostetaan fladoja ja kluuveja 40 kpl suojelualueilla ja 40 kpl niiden ulkopuolella. Lisäksi esimerkiksi LIFE IP BIODIVERSEA –hankkeessa kunnostetaan luontotyyppiä. Kunnostustoimet käsittävät esimerkiksi vesitasapainon palauttamisen ja näkinpartaisyyhteisöjen palauttamisen. Laguuneita kunnostetaan siis pieni määrä, joten suhteessa niiden kokonaismäärään tästä ei seuraa vielä riittävää muutosta luontotyyppien kehityssuunnan muuttamiseksi paranevaksi, eli ennallistamistoimenpiteiden mittakaavaa on siis nostettava merkittävästi (tarkkaa arviota on vaikea antaa ilman tarkempaa kohdekohtaista tarkastelua).
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Ranta-alueiden maankäytön sekä pienruoppausten haitallisten vaikutusten hillintä on isossa roolissa luontotyyppien tilan parantamisessa. Luontotyyppien esiintymien huomioimista tulisi edistää maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä vesilaissa. Lainsäädännöllä ja luvituksella voidaan vaikuttaa mm. ruoppausten haitallisiin vaikutuksiin siten, että jopa huomattavalla osalla laguuneita voitaisiin nähdä pitkällä aikavälillä myönteisiä vaikutuksia. Hyvin mittavilla toimilla tällä luontotyyppillä olisi siis potentiaalia saada kehitysennuste paranevaksi. Paikallisten toimien toteuttamista voivat kuitenkin hidastaa laguunien rantojen vesialueiden yksityinen maanomistus ja siihen liittyvät haasteet. Osallistetaan rantojen ja vesialueiden omistajia suunnitteluun. Nykyisenä haasteena on myös, että jokaista ruoppausta tarkastellaan yksitellen. Hallinnollisesti pitäisi olla parempi kokonaiskuva maisematasolla tapahtuvista toimista.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Merenhoidon toimenpideohjelman ohjauskeinojen kehittäminen. Luontotyyppille ominaiset suojaiset näkinpartaispohjat on määritetty luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien joukkoon (64§). ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppien säilymiselle tärkeä.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan ohjauskeinojen lisäksi rehevöitymistä estäviä aktiivisia toimia. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä. Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa, esim. riittävät suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppien häirintää	Vähennetään vesiliikenteen vaikutuksia, kuten sameuden lisääntymistä tai aallokon muodostusta mm. nopeusrajoituksilla tai moottorikielloilla.

Vedenalaiset hiekkasärkät 1110 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Aktiivisia kunnostustoimia, jotka käsittävät esimerkiksi meriajokkaan palauttamista. Kunnostustoimien vaikuttavuuden seuranta ja tiedon lisääminen.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Merenhoidon toimenpideohjelman ohjauskeinojen kehittäminen. Hiekkasärkkien herkimpiä osia (meriajokaspojat) on otettu enenevässä määrin huomioon myös suojelualuesuunnittelussa (esimerkkinä Gullkronan uusi YSA, jossa on toteutettu ankkurointikieltoja). Ruoppausten rajoittamisen edistäminen suunnitelmallisuudella ja ohjauksen tehostamisella. Edistetään merellisen luontotiedon saatavuutta ruoppausten lupaharkinnan toteuttamiseksi alueilla, joilla ruoppausriski on kohonnut. Luontotyyppille ominaiset meriajokaspohjat on määritetty luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien joukkoon (64§). ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan ohjauskeinojen lisäksi rehevöitymistä estäviä aktiivisia toimia. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä. Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa, esim. riittävät suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä. Peltojen kalkitus.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Vähennetään vesiliikenteen vaikutuksia, kuten sameuden lisääntymistä tai aallokon muodostusta mm. nopeusrajoituksilla.

Jokisuistot 1130 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Merenhoidon toimenpideohjelman ohjauskeinojen kehittäminen. Ruoppausten rajoittamisen edistäminen suunnitelmallisuudella ja ohjauksen tehostamisella. Edistetään merellisen luontotiedon saatavuutta ruoppausten lupaharkinnan toteuttamiseksi alueilla, joilla ruoppausriski on kohonnut.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Ruovikoitumisen pysäyttäminen suunnitelmallisella poistolla tai muilla toimenpiteillä kuten rantalaidunnuksen lisäämisellä. Ruovikoiden niittoa on viime aikoina tutkittu esim. Baltic Reed hankkeessa: hyödynnetään uutta kertynyttä tietoa jatkossa. Luontotyyppien ennallistamistoimien kehittäminen ja kokeilut ja seuranta. Biodiversea LIFE IP hankkeessa on esim. pilotointia suiston mosaiikkimaisuuden palauttamiseksi (tosin vain yksittäinen kohde tällä hetkellä).
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan ohjauskeinojen lisäksi rehevöitymistä estäviä aktiivisia toimia. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä. Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa, esim. riittävät suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä. Peltojen kalkitus.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppien häirintää	Vähennetään vesiliikenteen vaikutuksia, kuten sameuden lisääntymistä tai aallokon muodostusta mm. nopeusrajoituksilla.

Laajat matalat lahdet 1160 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Aktiivisia kunnostustoimia, jotka käsittävät meriajokkaan ja näkinpartaisten palauttamista. Ruovikoitumisen pysäyttäminen suunnitelmallisilla poistoilla tai muilla toimenpiteillä kuten rantalaidunnuksen lisäämisellä.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Merenhoidon toimenpideohjelman ohjauskeinojen kehittäminen. Ruoppausten rajoittamisen edistäminen suunnitelmallisuudella ja ohjauksen tehostamisella. Edistetään merellisen luontotiedon saatavuutta ruoppausten lupaharkinnan toteuttamiseksi alueilla, joilla ruoppausriski on kohonnut. Lainsäädännöllä ja luvituksella voidaan vaikuttaa mm. ruoppausten haitallisiin vaikutuksiin siten, että jopa huomattavalla osalla laajoja matalia lahtia voitaisiin nähdä pitkällä aikavälillä myönteisiä vaikutuksia. Hyvin mittavilla toimilla tällä luontotyyppillä olisi siis potentiaalia saada kehitysennuste paranevaksi. Paikallisten toimien toteuttamista voivat kuitenkin hidastaa laajojen matalien lahtien rantojen ja vesialueiden yksityinen maanomistus ja siihen liittyvät haasteet. Osallistetaan rantojen ja vesialueiden omistajia suunnitteluun.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan ohjauskeinojen lisäksi rehevöitymistä estäviä aktiivisia toimia. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä. Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa, esim. riittävät suojavaiketykkeit vesistöjen äärellä. Peltojen kalkitus.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Vähennetään vesiliikenteen vaikutuksia, kuten sameuden lisääntymistä tai aallokon muodostusta mm. nopeusrajoituksilla.

Riutat 1170 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Aktiivisia kunnostustoimia, jotka käsittävät rakkohaurun palautusistutuksia.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Merenhoidon toimenpideohjelman ohjauskeinojen kehittäminen. Ruoppausten rajoittamisen edistäminen suunnitelmallisuudella ja ohjauksen tehostamisella. Edistetään merellisen luontotiedon saatavuutta ruoppausten lupaharkinnan toteuttamiseksi alueilla, joilla ruoppausriski on kohonnut.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Haitallisten vieraslajien esiintymiseen vaikuttaminen. Biodiversea-hankkeessa on työpaketti, jossa testataan vieraslajien (liejutaskurapu) poistoon menetelmiä. Hankkeen kautta tieto lisääntyy, mikä palvelee käytännön toimien suunnittelua ja priorisointia.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyypeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan ohjauskeinojen lisäksi rehevöitymistä estäviä aktiivisia toimia. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä. Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa, esim. riittävät suojavaikykkeet vesistöjen äärellä. Peltojen kalkitus.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyypin häirintää	Vähennetään vesiliikenteen vaikutuksia, kuten sameuden lisääntymistä tai aallokon muodostusta mm. nopeusrajoituksilla.

Kapeat murtovesilahdet 1650 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Aktiivisia kunnostustoimia, jotka käsittävät näkinpartaisten palauttamista ja veden vaihtuvuuden ylläpitoa. Ruovikoitumisen pysäyttäminen suunnitelmallisella poistolla tai muilla toimenpiteillä kuten rantalaidunnuksen lisäämisellä.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Merenhoidon toimenpideohjelman ohjauskeinojen kehittäminen. Ruoppausten rajoittamisen edistäminen suunnitelmallisuudella ja ohjauksen tehostamisella. Edistetään merellisen luontotiedon saatavuutta ruoppausten lupaharkinnan toteuttamiseksi alueilla, joilla ruoppausriski on kohonnut.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyypeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan ohjauskeinojen lisäksi rehevöitymistä estäviä aktiivisia toimia. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä. Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa, esim. riittävät suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä. Peltojen kalkitus.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Vähennetään vesiliikenteen vaikutuksia, kuten sameuden lisääntymistä tai aallokon muodostusta mm. nopeusrajoituksilla.

Rannikko- ja dyyniluontotyypit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Liikkuvat alkiovaiheen dyynit 2110 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen.	Suojelun tilaa voidaan parantaa kohdentamalla lisäsuojelua. Isompien dyynikokonaisuuksien kohdalla kunnostus on selkeämpää järjestää, jos sillä olisi suojelualueena selkeä vastuutaho. Koskee myös muita dyynityyppejä, vaikkei ole mainittu erikseen.
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppihin tai lajien elinympäristöihin	Viestintä ja neuvonta uudesta suojelukeinosta. Luontotyyppi on luokiteltu tiukasti suojelluksi luontotyyppiä (65§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023). Näitä luontotyyppieitä ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto on voimassa ilman viranomaisen päätöstä (ns. automaattisuojelu).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Virkistyskäytössä olevilla rannoilla tämä luontotyyppi kuluu usein kokonaan pois, jolloin palauttaminen edellyttäisi kulun ohjausta ja mahdollisesti kasvien laikuttaista istuttamista. Rehevöityneillä rannoilla tärkeää on mm. järviruo'on ja rihmalevämassojen poisto.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitotoimien jatkuvuus ja rahoitus on turvattava (on tarvetta uusille ohjauskeinoille, tukikeinoille ja seurannalle). Luontotyyppi tarvitsee toistuvaa hoitoa. Myös luonnonhoidon eri menetelmiä tulisi kehittää ja kokeilla (esim. osallistavista menetelmistä on jo saatu hyviä kokemuksia aiemmin, mm. Vattajalla yhteistyö Puolustusvoimien kanssa). Kokonaisvaltainen luonnonhoidon suunnittelu. Dyyni- ja muita rannikoluontotyyppieitä tulisi tarkastella luonnonhoidollisina kokonaisuuksina. Esim. järviruoko leviää myös meren puolella ja hoitotoimet ainoastaan rannan puolella eivät siksi riitä. Luonnonhoitotoimien tulisi huomioida maisemataso ja kattaa myös lähiympäristön muut dyyniluontotyyppit.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Meri rehevöittää jatkuvasti luontotyyppiä. Tarvitaan rehevöitymistä estäviä toimenpiteitä (sekä aktiivisia toimia että ohjauskeinoja). Juurisyiden poisto on tärkeää. Itämeren tilan parantaminen mm. maa- ja metsätalouden päästöjä vähentämällä.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Kulumisen ehkäisemiseksi alueiden käytön ohjaaminen ja rajaaminen (viestintä ja rakenteet). Tämä on tärkeää erityisesti alkiodyynien kohdalla, joille virkistyskäytöstä johtuva kulumisen on suuri haaste.

Liikkuvat rantakauradyynit 2120 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Viestintä ja neuvonta uudesta suojelukeinosta. Luontotyyppi on luokiteltu tiukasti suojelluksi luontotyyppiksi (65§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023). Näitä luontotyyppiejä ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto on voimassa ilman viranomaisen päätöstä (ns. automaattisuojaus).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitotoimien jatkuvuus ja rahoitus on turvattava (on tarvetta uusille ohjauskeinoille, tukikeinoille ja seurannalle). Luontotyyppi tarvitsee toistuvaa hoitoa. Myös luonnonhoidon eri menetelmiä tulisi kehittää ja kokeilla (esim. osallistavista menetelmistä on jo saatu hyviä kokemuksia aiemmin, esim. Vattajalla yhteistyö Puolustusvoimien kanssa). Kokonaisvaltainen luonnonhoidon suunnittelu. Dyyni- ja muita rannikkoluontotyyppiejä tulisi tarkastella luonnonhoidollisina kokonaisuuksina. Esim. järviruoko leviää myös meren puolella ja hoitotoimet ainoastaan rannan puolella eivät siksi riitä. Luonnonhoitotoimien tulisi huomioida maisemataso ja kattaa myös lähiympäristön dyyniluontotyyppit.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Rakenteeltaan rikkoutuneiden dyynien ennallistaminen on mahdollinen kunnostuskeino tällä luontotyyppillä, esim. hiekan kasautumista edesauttavia rantavehänäistutuksia ja tuuliaitoja kannattaa kokeilla.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Kulumisen ehkäisemiseksi alueiden käytön ohjaaminen ja rajaaminen (viestintä ja rakenteet).
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraslajin torjuntaa umpeenkasvukehityksen estämiseksi (kurttureusun poisto).

Kiinteät ruohokasvillisuuden peittämät dyynit 2130 U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Viestintä ja neuvonta uudesta suojelukeinosta. Luontotyyppi on luokiteltu tiukasti suojelluksi luontotyyppiksi (65§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023). Näitä luontotyyppkejä ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto on voimassa ilman viranomaisen päätöstä (ns. automaattisuojelu).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Umpeenkasvun torjunta on isossa roolissa osana hoitotoimia tällä luontotyyppillä (mm. mäntyjen taimien ja vadelman poistaminen). Kiinteät dyynit kestävät laidunnusta, joten hyvin suunniteltu ja säädelty laidunnus on kustannustehokas tapa umpeenkasvukehitykseen vaikuttamisessa. Laidunnus ei saa olla liian voimakasta, jotta dyynien topografia ei rikkoudu.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitotoimien jatkuvuus ja rahoitus on turvattava (on tarvetta uusille ohjauskeinoille, tukikeinoille ja seurannalle). Luontotyyppi tarvitsee toistuvaa hoitoa. Myös luonnonhoidon eri menetelmiä tulisi kehittää ja kokeilla (esim. osallistavista menetelmistä on jo saatu hyviä kokemuksia aiemmin, mm. Vattajalla yhteistyö Puolustusvoimien kanssa). Kokonaisvaltainen luonnonhoidon suunnittelu. Dyyni- ja muita rannikkoluontotyyppkejä tulisi tarkastella luonnonhoidollisina kokonaisuuksina. Esim. järviruoko leviää myös meren puolella ja hoitotoimet ainoastaan rannan puolella eivät siksi riitä. Luonnonhoitotoimien tulisi huomioida maisemataso ja kattaa myös lähiympäristön dyyniluontotyyppit.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Kulumisen ehkäisemiseksi alueiden käytön ohjaaminen ja rajaaminen (viestintä ja rakenteet).
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraslajin torjuntaa umpeenkasvukehityksen estämiseksi (kurturuusun poisto). Kurturuusun torjunnan tarpeet vaihtelevat alueellisesti esim. Suomenlahdella kurturuusutilanne on pahempi ja torjuntaa tarvitaan enemmän kuin Pohjanlahdella.

Variksenmarjadyynit 2140 U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Viestintä ja neuvonta uudesta suojelukeinosta. Luontotyyppi on luokiteltu tiukasti suojelluksi luontotyyppiä (65§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023). Näitä luontotyyppisiä ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto on voimassa ilman viranomaisen päätöstä (ns. automaattisuojaus).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Umpeenkasvun torjunta on isossa roolissa osana hoitotoimia tällä luontotyyppillä (mm. mäntyjen taimien poistaminen).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitotoimien jatkuvuus ja rahoitus on turvattava (on tarvetta uusille ohjauskeinoille, tukikeinoille ja seurannalle). Luontotyyppi tarvitsee toistuvaa hoitoa. Myös luonnonhoidon eri menetelmiä tulisi kehittää ja kokeilla (esim. osallistavista menetelmistä on jo saatu hyviä kokemuksia aiemmin, esim. Vattajalla yhteistyö Puolustusvoimien kanssa). Tämän luontotyypin kohdalla on kokeiltu variksenmarjan siirtoistutuksia, jotka epäonnistuivat. Uusia siirtoistutuskokeiluja tai hiekan kertymistä edesauttavia ohjausrakenteiden käyttöä olisi mahdollista kokeilla kunnostustoimina (esim. Yterissä, josta luontotyyppi on hävinnyt ja näin on syntynyt laaja katkos sen luontaiseen esiintymisalueeseen). Kokonaisvaltainen luonnonhoidon suunnittelu. Dyyni- ja muita rannikkoluontotyyppisiä tulisi tarkastella luonnonhoidollisina kokonaisuuksina. Luonnonhoitotoimien tulisi huomioida maisemataso ja kattaa myös lähiympäristön dyyniluontotyyppit.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyypin häirintää	Kulumisen hallinta ja seuranta. Kulumisen ehkäisemiseksi voidaan toteuttaa virkistyskäytön ohjaamistoimia ja rajaamista (viestintä ja rakenteet). Tällä luontotyyppillä on tärkeää varmistaa sekä liiallisen kulumisen estäminen että myös mahdollistaa kulumista. Dyynikumpareiden välissä ei saa olla yhtenäistä kasvillisuutta, vaan pitää varmistaa, että esiintyy riittävästi avointa deflaatiopintaa.

Metsäiset dyynit 2180 U2x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojelun tilaa voidaan parantaa kohdentamalla lisäsuojelua ja ennallistamista, esim. METSOn ja uuden luonnonsuojelulain kautta. Pelkkä suojelu ei heti paranna dyynimetsien rakennetta ja toimintaa, vaan tämä vaatii myös ennallistamistoimia.
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Luontotyyppi on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023). ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Tämän luontotyyppin haasteena on ylitieheä alikasvos ja istutusmetsiköt. Metsäiset dyynit eivät ole ihanteellisia laidunnuskohteina, mutta ennallistamispolttoja olisi hyvä toteuttaa. Hoitotoimia tulisi tehdä jatkuvana hoitona, noin 5-20 vuoden syklein, jotta männyn liika taimettuminen saadaan torjuttua.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitotoimien jatkuvuus ja rahoitus on turvattava (tarve uusille ohjauskeinoille, tukikeinoille ja seurannalle). Mukautetut metsätaloustoimenpiteet dyynimetsien hoitoon, soveltaen mm. jatkuvan kasvatuksen menetelmiä. Metsien luonnonhoitohankkeet ja harjumetsien valorinteille kehitetyt metsänhoitotavat: ei maanmuokkausta tai tiheitä taimikoita, paahdeympäristöjen ylläpito. Dyynien väleissä voi olla jopa tuoreita lehtoja. Myös muiden metsäisten luontotyyppien hoitotoimia ja ohjauskeinoja voidaan soveltaa tarvittaessa metsäisille dyyneille.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsätaloustoimien ohjauskeinot ja rakentaminen. Mökkirakentamista voidaan ohjata kaavoituksella. Suurimmat metsäisten dyynien alueet ovat suosituilla virkistysalueilla, mm. Hailuoto, Yyteri, ja suojelualueiden ulkopuolelle jää suuri määrä, mm. Kalajoella ja Yyterissä.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Kulunohjaustoimet. Metsäiset dyynit voivat olla paikoin pahastikin kuluneita. Kulun ehkäisemiseksi voidaan toteuttaa virkistyskäytön ohjaamistoimia ja rajaamista (viestintä ja rakenteet).

Kuivat kanerva- ja variksenmarjadyynit ja –nummet 2320 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Suojelun tilaa voidaan parantaa kohdentamalla lisäsuojelua. Luontotyyppi kuuluu osittain luonnonsuojelulain suojeltuihin luontotyypeihin, koska osa esiintymistä on rannikkodyyneillä, ainakin Hailuodossa.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Säännöllisen laidunnuksen järjestäminen on tärkeää. Nummiin rinnastuva luontotyyppi; helposti laidunnuksella hoidettava, mutta erittäin altis etenkin männiköitymiselle. Hoito edellyttää säännöllistä mekaanista raivausta. Suurin esiintymä Pohjankangas, jossa Puolustusvoimien harjoitustoiminta ja pienialaiset palot pitävät luontotyyppiä avoimena, mutta hyvässä kunnossa pysyminen vaatii myös männyn poistamista. Säännöllinen kulutus ja kasvillisuuden raivaus tulisi ottaa vahvemmin mukaan luonnonhoitotoimiin.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitotoimien jatkuvuus ja rahoitus on turvattava (tarve uusille ohjauskeinoille, tukikeinoille ja seurannalle). Luontotyyppi tarvitsee toistuvaa hoitoa. Tarve luonnonhoidolle on suurin suojelualueiden ulkopuolella. Luonnonhoidon eri menetelmiä tulisi kehittää ja kokeilla, esim. yhteistyö Puolustusvoimien kanssa suurimmalla esiintymällä eli Pohjankankaalla mahdollisuuksien mukaan.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyypin häirintää	Tämä luontotyyppi on laiduntamalla hoidettujen dyynien jäännös ja kestää kulumista tiettyssä määrin. Kulumisen ehkäisemiseksi voidaan toteuttaa tarvittaessa kulun ohjaamistoimia, mm. neuvottelemalla ensin toimenpiteiden tarpeesta. Kulumisen seuranta on ensisijaista.

Itämeren hiekkarannat 1640 U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Luontotyyppi on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023; on ollut tällä statuksella luonnonsuojelulaissa jo vuodesta 1997, silti edelleen uhanalainen). ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatketaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimia. Helmi-ohjelmaan sisältyy 200 kpl rantakohteiden (dyynit ja hiekkarannat) kunnostuksia ja hoitoja, mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Avainasemassa luontotyyppin tilan parantamisessa on umpeenkasvun juurisyiden poisto eli Itämeren tilan parantaminen, mm. maa- ja metsätalouden kuormitusta vähentämällä. Luontotyyppin tilaa voidaan parantaa kertakunnostuksilla (mm. raivaus ja pintamaan kuorinta), mutta se vaatii kertakunnostuksen jälkeen jatkuvaa hoitoa ja seuranta. Jatkuvatyyppeihin hoitotoimiin kuuluu mm. kurturuuden muodostamien kasvustojen poisto, rihmalevämassojen poisto, pensoittuneiden rantojen raivaus, rantojen edustalla ruovikon niitto ja rehevöitymisen seurauksena muodostuneen pintamaakerroksen kuorinta. Säännöllisen niiton ja/tai laidunnuksen järjestäminen erityisesti suojaisilla hiekkarannoilla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Luontotyyppin esiintymiä tulisi tarkastella osana isompia luonnonhoidollisia kokonaisuuksia. Esim. järviruoko leviää myös meren puolella ja hoitotoimet ainoastaan rannan puolella eivät siksi riitä. Rehevöittäviä vesiä voi tulla myös maalta purojen tai ojien kautta.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Hiekkarannoilla nopeasti leviävä vieraslaji (kurturuus) tukahduttaa luontotyyppin alkuperäistä kasvillisuutta. Luontotyyppillä tehtävät kunnostustoimenpiteet sisältävät aktiivista vieraslajin poistoa.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Kulumisen ehkäisemiseksi alueiden käytön ohjaaminen ja rajaaminen (viestintä ja rakenteet). Metsähallitus kokeilee kulumisen seuranta omilla virkistyskohteilla, ja kokeilujen avulla voidaan kehittää hoitotoimia ja priorisoida hoitotoimia kustannusvaikuttavasti.

Rantavallit 1210 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Jatketaan määrätietoista vesienhoitosuunnitelmien ja merenhoitosuunnitelman sekä Helcomin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimenpiteiden toteuttamista rehevöitymisen ja muiden paineiden torjumiseksi, jotta valleja muodostavat rakkohauru ja meriajokas elpyisivät. Meriajokkaan elpymistä tukee myös niiden esiintymien turvaaminen. Meriajokaspohjat on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023).
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Tehdään ruovikon poistoa vesirajan alapuolella. Toteutetaan meriajokkaan istutuskokeiluja paikoilla, joista se on kadonnut. Metsähallitus on viime vuosina pilotoinut meriajokkaiden siirtoistutuksia valtion suojelualueilla läntisellä Suomenlahdella. Seurantatulosten perusteella istutukset ovat onnistuneet, ja osassa kohteista meriajokas on jo muodostanut uutta tiheää kasvustoa. Metsähallituksen luontopalvelut on mm. aloittanut uuden meriniittyhankkeen vuonna 2023, jossa suunnitelmia ensimmäisille siirtoistutuksille tehdään parhaillaan. Hankkeessa toteutettavat uudet istutukset tehdään ensisijaisesti valtion suojelualueiden ulkopuolella.
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Sellaisten ranta-alueiden suojelu, joille syntyy säännöllisesti suuria hauru- tai meriajokasvalleja. Osa näistä on luonnonsuojelulailla suojeltuja hiekkarantoja tai dyynejä, joiden suojelulle tämä olisi lisäperuste. Suojelu estäisi rannan muuttamisen sellaiseen käyttöön, jossa vallien syntyminen ei olisi mahdollista tai ne poistettaisiin.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tiedottaminen ja viestintä. Rantojen käyttäjiä tulisi viestiä paremmin siitä, että meriajokasvalleja ei saisi kerätä pois. Eloperäiset rantavallit pitäisi nähdä osana luontaisia hiekkarantoja. Ongelmana on se, että seassa on usein haisevia rihmaleväkasoja. Viestintä rakkohauru- ja meriajokasvallien merkityksestä kasveille, selkärangattomille ja linnuille sekä rantalehtojen synnylle auttaisi ehkäisemään poistamista.

Ulkosaariston luodot ja saaret 1620 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Roskakertymien (marine litter) paikantaminen ja poistaminen Natura 2000 -alueilta. Tällä ulkosaariston luontotyyppillä ei tarvita laidunnusta, mutta raivaus ja poltot etenkin moreenisaarilla ovat paikoin tarpeen puustottumisen ja pensoittumisen vuoksi. Osa kohteista on tärkeitä lintusaaria.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen / Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Luontotyyppi käsittää kahdenlaisia kohteita: kalliosaaria, joissa umpeenkasvua ei tapahdu sekä matalia moreenisaaria, joilla umpeenkasvu on ongelma. Ulkosaariston saarien ja luotojen umpeenkasvukehitystä on seurattava ja toimenpiteisiin ryhdyttävä tarpeen mukaan. Koska luontotyyppi on monipuolinen (sisältää erilaisia saarikohteita, joilla on erilaiset luonnonhoidon tarpeet), se tarvitsee uusien hoitotoimien ja seurannan kehittämistä. Osa kohteista on myös perinnebiotooppeihin verrattavia, ja niiden hoitoon käytettäviä menetelmiä on mahdollista ottaa käyttöön. Yksi seurannan kehittämismahdollisuus on puustottumisen seuraaminen kaukokartoitusmenetelmin. Metsähallituksella on tavoitteena ulottaa seurantaa ulkosaariston luotoihin.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Tehostetaan tärkeimmillä lintusaarilla vieraspetojen (minkki, supikoira) pyyntiä.

Harjusaaret 1610 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojelun tehostaminen METSO-ohjelmalla harjumetsien osalta. Laajojen harjusaarten sisäosat ovat yleensä metsäisiä ja talousmetsäkäytössä (esim. Hailuoto). Näiden osien kehityssuunnan merkittävä paraneminen edellyttäisi lisäsuojelua.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Luonnonhoidon lisääminen suojelualueilla ja niiden ulkopuolella: Helmi-ohjelmaan sisältyy tavoite kunnostaa dyynejä ja hiekkarantoja 200 kohteella (osa kunnostuskohteista voi olla harjusaarilla), mutta Helmi-ohjelmaan kuuluvan luonnonhoidon jatkuvuutta ei ole varmistettu. Luonnonhoitotoimia on toteutettu myös osana Rannikko-LIFE-hanketta ja Metsähallitus on tehnyt harjusaarilla kunnostustöitä. Luonnonhoitotoimissa on huomioitava erikseen metsäisten harjusaarten erilainen hoidon tarve (verrattuna pienempiin saariin). Luonnonhoito mm. laiduntamalla ja kasvustoja poistamalla on tarpeellista, jotta luontotyyppi pysyy avoimena. Direktiiviluontotyyppinä harjusaaret on monimuotoinen ja sisältää paljon erilaisia kohteita. Luontotyyppin merenalaisten osien tilan parantaminen on haasteellista.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Kaavoituksen kautta tuleva sääntely: isoilla harjusaarilla rakentamisen ja infrastruktuurin sijoittaminen siten, että luonnoltaan arvokkaat kohteet säästyvät.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Kurtturuusun leviäminen muodostaa uhkan luontotyyppin hiekkarannoille ja vaatii torjuntatoimia ja seuranta.

Maankohoamisrannikon primäärisuknessiometsät 9030 U2x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Primäärisuknessiometsien suojelun toteutuksen tehostaminen ja kohdentaminen METSO-ohjelmalla. Luontotyyppi sisältyy METSO-ohjelman elinympäristöön "maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet", joita oli vuoteen 2023 mennessä suojeltu sen avulla 2 146 ha.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Luonnonhoitotoimet ja ennallistaminen. Esimerkiksi primäärisuknessiometsien kehityssarjan katkoskohtia tai heikentyneitä osia palautetaan luonnontilaisen kaltaiseksi metsien luonnonhoidon tai passiivisen ennallistumisen kautta. Kehityssarjassa voi olla myös pienialaisia soita, metsälaitumia tai hakamaita, joiden tilaa voidaan parantaa sopivin toimin.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Luontotyypin kehityssuunta oli raportoitu vuoden 2019 direktiiviraportoinnissa tuntemattomaksi. Kohdennetuilla lisäinventoinneilla voidaan paikata luontotyypin tietopuutteita.

Sisävesiluentotyypit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Karut ja kirkasvetiset järvet 3110 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuitedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävin resurssein. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä vaikuttavammin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemailla. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ranta-, suo- tai metsäalueiden sekä virtavesien ennallistamisen ja suojelun keskittäminen arvokkaiden vesistöjen valuma-alueille, jolloin samoilla toimilla edistetään sekä erilaisten vesistöjen että maaekosysteemien ja niissä elävän lajiston tilaa (esim. Helmi-ohjelmassa sekä valtion suojelualueilla). Järvien kunnostaminen sisäisen kuormituksen vähentämiseen, ravintoverkon tasapainottamiseen ja ekosysteemin terveiden ravinne- ja hiilikiertojen tukemiseen tähtäävillä toimenpiteillä.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Valuma-alueella tehtävän maa- ja metsätalouden vesienhallinnan parantaminen ja säännöstelyn haittojen lieventäminen säännöstellyissä vesistöissä. Toimenpiteet säännöstellyissä vesistöissä ovat lupaperusteisia ja veloitteiden uusimista tulee tarkastella lupia uusittaessa.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tietopohjan parantaminen, etenkin pienten järvien ja lampien kartoittaminen, seuranta ja mallinnus.

Niukka-keskiravinteiset järvet 3130 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuitedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävin resurssein. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä tavoitteellisemmin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Säännöstelykäytäntöjen kehittäminen: vesistöjen luontaisen tulvadynamiikan palauttaminen alueille, joissa tulvista ei ole suurta haittaa muille käyttömuodoille.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen ja uudelleen käyttöön ottaminen	Rantaidunnuksen lisääminen lisää yleisesti rantakasvillisuuden monimuotoisuutta.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyypppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemilla. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ranta-, suo- tai metsäalueiden sekä virtavesien ennallistamisen ja suojelun keskittäminen arvokkaiden vesistöjen valuma-alueille, jolloin samoilla toimilla edistetään sekä erilaisten vesistöjen että maaekosysteemien ja niissä elävän lajiston tilaa (esim. Helmi-ohjelmassa sekä valtion suojelualueilla). Järvien kunnostaminen sisäisen kuormituksen vähentämiseen, ravintoverkon tasapainottamiseen ja ekosysteemin terveiden ravinne- ja hiilikiertojen tukemiseen tähtäävillä toimenpiteillä.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Luontotyyppin yhteys muihin järvi- tai rantatyypppeihin tunnetaan erittäin huonosti, eikä tyyppin rajaamiseksi ei ole käytettävissä luotettavaa aineistoa, eikä ole seuranta. Vastaavaa vesipuitedirektiivin järvityyppejä ei ole. Lisäselvityksille ja –inventoinneille on tarvetta. Luontotyyppin esiintyminen tunnetaan huonosti. Luontotyyppin kuvauksen mukaista kasvillisuutta esiintyy pienialaisina vyöhykemäisinä esiintyminä muiden sisävesiluontotyyppien rannoilla.

Luontaisesti runsasravinteiset järvet (ja lammet) 3150 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuidedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävien resurssien. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä tavoitteellisemmin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemailla. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Valuma-alueella tehtävän maa- ja metsätalouden vesienhallinnan parantaminen ja säännöstelyn haittojen lieventäminen säännöstellyissä vesistöissä. Toimenpiteet säännöstellyissä vesistöissä ovat lupaperusteisia ja velvoitteiden uusimista tulee tarkastella lupia uusittaessa.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Kosteikkojen ja vesiensuojelurakenteiden hyödyntäminen ravinteiden pidättäjinä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Järvien kunnostaminen sisäisen kuormituksen vähentämiseen, ravintoverkon tasapainottamiseen ja ekosysteemin terveiden ravinne- ja hiilikiertojen tukemiseen tähtäävillä toimenpiteillä, kuten esimerkiksi hoitokalastuksella ja muilla paikallisilla vesistökunnostustoimenpiteillä. Yliihteän kasvillisuuden vähentäminen ja laikkujen luominen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Kanadanvesiruton ym. vieraslajikasvilajien poisto ja vieraspetojen pyynti.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Erityisesti lampikokoluokan esiintymien tunnistaminen, kartoittaminen ja seuranta.

Humuspitoiset järvet ja lammet 3160 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuitedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävin resurssein. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä tavoitteellisemmin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemaiden. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Tiukennetaan mm. kaivosten ja turvemaiden hyödyntämisen ympäristöluvitusta elohopean ja muiden haitta-aineiden vähentämiseksi vesistöissä. Samoin palonestoaineiden käyttöä tiukennetaan ja etsitään ympäristölle ja ihmiselle turvallisempia vaihtoehtoja.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Valuma-alueella tehtävän maa- ja metsätalouden vesienhallinnan parantaminen ja säännöstelyn haittojen lieventäminen säännöstellyissä vesistöissä. Toimenpiteet säännöstellyissä vesistöissä ovat lupaperusteisia ja veloitteiden uusimista tulee tarkastella lupia uusittaessa.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ranta-, suo- tai metsäalueiden sekä virtavesien ennallistamisen ja suojelun keskittäminen arvokkaiden vesistöjen valuma-alueille, jolloin samoilla toimilla edistetään sekä erilaisten vesistöjen että maaekosysteemien ja niissä elävän lajiston tilaa (esim. Helmi-ohjelmassa sekä valtion suojelualueilla.) Järvien kunnostaminen sisäisen kuormituksen vähentämiseen, ravintoverkon tasapainottamiseen ja ekosysteemin terveiden ravinne- ja hiilikiertojen tukemiseen tähtäävillä toimenpiteillä.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Erityisesti lampikokoluokan esiintymien tunnistaminen, kartoittaminen ja seuranta. Tämän luontotyyppin vesimuodostumat eivät ole juurikaan mukana VPD-seurannassa.

Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit 3210 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuitedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävien resurssien. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä tavoitteellisemmin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemailla. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Valuma-alueella tehtävän maa- ja metsätalouden vesienhallinnan parantaminen ja säännöstelyn haittojen lieventäminen säännöstellyissä vesistöissä. Toimenpiteet säännöstellyissä vesistöissä ovat lupaperusteisia ja velvoitteiden uusimista tulee tarkastella lupia uusittaessa.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Virtavesien elinympäristökunnostukset, sisältäen esim. uomien luonnonmukaisuuden parantamista, meanderointia lisääviä toimia. Priorisoidaan esim. vaelluskaloille, raakulle ja vuollejokisimpukoille soveltuvia virtavesiä. Direktiivilaji raakun REVIVES-hanke on käynnistynyt, ja hankkeessa tehdään kunnostustoimenpiteitä 69 joessa tai purossa. Toteutetaan kohteilla palauttamistoimia, kuten kutusoraikkojen, ravintoalueiden, suojapaikkojen, suvanto/koski-vuorottelun palautus, uittorännien purku, koskien kiveäminen ja puuaineksen lisääminen.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Tehdään kalan ja muiden vesieliöiden kulun mahdollistavia toimenpiteitä, mm. patojen poistoa ja tierumpujen parantamista. Puretaan vesivoiman kokonaisarviointiin perustuen vesivoiman säätökapasiteetin kannalta merkityksettömiä pieniä vesivoimaloita.

Pikkujoet ja purot 3260 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuitedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävin resurssein. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä tavoitteellisemmin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyypppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemailla. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Valuma-alueella tehtävän maa- ja metsätalouden vesienhallinnan parantaminen ja säännöstelyn haittojen lieventäminen säännöstellyissä vesistöissä. Toimenpiteet säännöstellyissä vesistöissä ovat lupaperusteisia ja velvoitteiden uusimista tulee tarkastella lupia uusittaessa.
Maanhankinta / Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Suojellaan lähivaluma-alueita Metso-ohjelmassa. Tämän luontotyyppin suojelun haasteena on Metson tämänhetkinen tulkinta: se ei oikein taivu pienialaisten elinympäristöjen suojeluun vaan siinä suositaan laajempia kohteita. Uusia keinoja?
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Pienvesien uomien luontaisen, rakenteellisen monimuotoisuuden, jokijatkumon ja eliöiden vapaan liikkumisen säilyttäminen luonnontilaisilla tai luonnontilaisen kaltaisilla esiintymillä. Helmi-ohjelmassa kunnostetaan puroja ja noroja 200 km suojelualueilla ja 400 km suojelualueiden ulkopuolisilla yksityismailla. Helmi-ennallistamista on tehty 63 km:lla, mutta tavoite ei vielä riitä. Kunnostustoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus vaatii resursseja, ja osaavien tekijöiden löytäminen on haaste.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Pienvesien uomien luontaisen, rakenteellisen monimuotoisuuden, jokijatkumon ja eliöiden vapaan liikkumisen palauttaminen ennallistamalla muuttuneilla kohteilla. Toimet ovat osa Helmi-ohjelmaa ja lisäksi valtion monikäyttömetsissä poistetaan vaellusesteitä ja kunnostetaan puroja 970 kpl ja 700 kpl suojelualueiden ulkopuolella.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Tehdään kalankulkua helpottavia toimenpiteitä, mm. patojen poistoa ja tierumpujen korjaamista. Koulutetaan maanomistajia toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kalkkilammet ja järvet 3140 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Mahdollistetaan Vesipuitedirektiiviin perustuvien vesienhoitosuunnitelmien toteutus riittävien resurssein. Vesiensuojelua ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistetään nykyistä tavoitteellisemmin mm. vesienhoidon tavoitteet huomioivalla ympäristölupajärjestelmällä rehevöitymisen, orgaanisen ja kiintoaineen kuormituksen, lajien ja elinympäristöjen tilan heikkenemisen ja muiden paineiden torjumiseksi. Erilaiset vesistöjen valuma-alueiden maankäyttöön liittyvät, vesiympäristöihin suoraan vaikuttavat lait ja laintulkinnat, standardit, suositukset ja kannustinjärjestelmät (mm. METKA) korjataan aidosti vesielinympäristöjen tilaa parantavalle tasolle. Etenkin suometsien käytön ohjauskeinoja ja suosituksia tulisi uudistaa vesien tummumisen ehkäisemiseksi.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyypppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentäminen maa- ja metsätaloudessa: maankäytön kannustinjärjestelmien hyödyntäminen vesiensuojelussa, riittävän leveät puustoiset ja kasvillisuuspeitteiset suojavyöhykkeet vesistöjen äärellä, jatkuvapeitteinen metsänkasvatus talousmetsissä, valuma-alueen hydrologian ja vedenpidätyskyvyn palauttaminen, kunnostusojitusten välttäminen etenkin turvemaidella. Maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän toimenpiteet, kuten ravinteiden tasapainoinen käyttö, ravinteiden ja orgaanisen aineen kierrättäminen, talviaikaisen kasvipeitteisyyden lisääminen, vesiensuojelukosteikot. Järvien kunnostaminen sisäisen kuormituksen vähentämiseen, ravintoverkon tasapainottamiseen ja ekosysteemin terveiden ravinne- ja hiilikiertojen tukemiseen tähtäävillä toimenpiteillä.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Erityisesti lampikokoluokan esiintymien tunnistaminen ja kartoittaminen. Eteläiset esiintymät tunnetaan huonosti. Lampikokoluokka ei ole mukana VPD-seurannassa. Tietopuutetta on lajiston osalta, ei ole biologista seurantaa.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vesiruton torjunta pohjoisen esiintymillä. Vähentäminen on luonteeltaan jatkuvaa, laajamittaiseen, pysyvään poistamiseen ei ole keinoja. Vieraslajien leviämisen torjunta on vesistöissä ensiarvoisen tärkeää, poisto invaasion tapahduttua on etenkin suurissa järvissä lähes mahdotonta. Osalla järvistä tulisi tehdä myös muita toimenpiteitä etenkin valuma-alueelta tulevan hajakuormituksen vähentämiseksi.

Perinnebiotoopit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Merenrantaniityt 1630 U1+

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Jatkuvassa hoidossa olevan pinta-alan kasvattaminen. Luontotyyppin suojelutason parantaminen vaatii pinta-alan kasvattamista ja uusien esiintymien hoitoon saamista. Helmi-ohjelma on avainasemassa luontotyyppin tilan parantamisessa ja CAP:in kautta tulevilla tuella on myös iso merkitys. Merenrantaniittyjä on viime aikoina tutkittu myös Baltic Reed hankkeessa. Keskeisessä osassa tämän luontotyyppin parantamista on ruovikon niitto, hoidon laadun parantaminen jo hoidossa olevilla kohteilla sekä laidunpaineen korjaaminen. Peruskunnostusten lisäksi myös ruovikon korjuuketjut ja niiden kehittäminen edesauttavat luontotyyppin tilan paranemista. Lisäksi on hyödyllistä kartoittaa uusia potentiaalisia alueita korjuulle. Kunnostustoimet ovat kohdekohtaisesti joko kertakunnostuksia tai jatkuvampaa hoitoa.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Jatkuvassa hoidossa olevan pinta-alan kasvattaminen umpeenkasvaneilla ja uusilla kohteilla kunnostusraivauksilla 2100 – 2500 ha.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Nykyisten hoidossa olevien kohteiden hoidon jatkaminen ja jatkuvuuden turvaaminen. Luontotyyppin voidaan arvioida riittävällä tavalla tulevan hoidetuksi Helmi-ohjelman tavoitteita toteuttamalla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Jatkuvan hoidon aloittaminen uudestaan kunnostetuilla kohteilla. Toimiin voi kuulua laidunnuksen uudelleen ottamista käyttöön, ohjausta, neuvontaa ja maatalouden tukijärjestelmien kannusteiden käyttämistä.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppisiin tai lajien elinympäristöihin	Luontotyyppi on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiksi (64§) luonnonsuojelulaissa. ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä. Maatalouden tukijärjestelmien kannusteet ja niiden kehittäminen?

Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt 6270 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Hoidossa olevien kohteiden kunnostukset ja hoidon laadun parantaminen. Luontotyyppin kehityssuunta voidaan saada paranevaksi ainoastaan lisäämällä merkittävästi hoidettua pinta-alaa. Suomen PAF-suunnitelmassa (Prioritised Action Framework, 2021) nykyinen hoitoala-arvio on 970 ha ja tavoite vuoteen 2027 mennessä 1390 ha.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Jatkuvassa hoidossa olevan pinta-alan kasvattaminen umpeenkasvaneilla kohteilla kunnostusraivauksilla. Kunnostuksia tehdään Helmi-ohjelman puitteissa, jonka jälkeen kohteille tulisi turvata jatkuva hoito. Helmi-ohjelmassa kunnostetaan kohteita tavalla, joka mahdollistaa niiden saamisen jatkuvaan hoitoon käytössä olevilla rahoituksilla.
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin	Luontotyyppin esiintymien turvaaminen tuhoavalta maankäytöltä, tarvittaessa luonnonsuojelulain suojellun luontotyyppin rajauspäätöksillä. Kedot-luontotyyppi on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa. ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Keskeisessä osassa tämän luontotyyppin parantamista on yleisesti hoidon jatkuvuuden turvaaminen sekä hoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla alueilla. Tavoitteena on saada jatkuvan hoidon piiriin pääosa jäljellä olevista luontotyyppin kriteerit täyttävistä tai sellaisiksi kehittymässä olevista kohteista.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Keskeisessä osassa tämän luontotyyppin parantamista on hoidon laadun parantaminen. Sitä tukee niiton lisääminen tietyillä kohteilla. Etenkin Varsinais-Suomen jokilaaksojen niityt hyötyisivät niitetyn pinta-alan lisäämisestä. Priodiversity LIFE –hankehakemuksessa on myös yksi työpaketti, jossa huomioidaan tätä luontotyyppiä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Jatkuvan hoidon aloittaminen kunnostetuilla kohteilla.

Kosteat suurruohoniityt 6430 U1+

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kosteat suurruohoniityt ovat Pohjois-Suomessa luontaisia, eikä niitä voida lisätä CAP:in keinoin. Helmi ohjelman ja/tai luonnonsuojelulain tukimahdollisuudet keskeisiä. Helmi-ohjelma antaa mahdollisuuksia lisätä luontotyyppin pinta-alaa. Helmi-ohjelmassa kunnostetaan kohteita tavalla, joka mahdollistaa niiden saamisen jatkuvaan hoitoon. Luontotyyppille ominaista mesiangervovaltaista niittyä voi löytyä luontaisesti paljonkin, ja siksi olisi tärkeä huolehtia, ettei tätä luontotyyppiä priorisoida liikaa kunnostuksissa muiden harvinaisempien ja uhanalaisempien perinnebiotooppien kustannuksella.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Kunnostusraivaukset ja jatkohoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla alueilla. Tavoitteena on, että 450-600 hehtaaria tulisi jatkuvan hoidon piiriin.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Jatkuvan hoidon aloittaminen kunnostetuilla kohteilla.

Hakamaat ja kaskilaitumet 9070 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Tämän luontotyyppin paraneminen vuoteen 2030 mennessä voi olla epärealistista. Hakamaiden osalta kehityksen kääntäminen olisi ehkä realistisempaa, jos saadaan uusia alueita mukaan, mutta kaskilaitumet on vaikeampi kysymys. Kaskilaitumia koskettaa vanhan puusukupolven häviämisen uhka. Luontotyyppin tilan paraneminen ja kehityksen kääntäminen vaatisi hyvin merkittäviä toimia, ja ohjauskeinoja myös puustoisten alueiden hoitoon. Alla on kuitenkin listattu joitakin toimia, joita voidaan tehdä, vaikka heikkenemisestä ei päästäkään todennäköisesti vuoteen 2030 mennessä.	
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kunnostusraivaukset. Sitoudutaan kehityssuunnan nostamiseen paranevaksi Helmi-ohjelman ja CAPin keinoin. Kehityssuunta voidaan saada paranevaksi lisäämällä merkittävästi hakamaiden ja kaskilaidunten hoitoa. Suomen PAF-raportissa on asetettu jatkuvan hoidon tavoitteeksi 3000 ha vuoteen 2027 mennessä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Vuosittaisen hoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla kohteilla, tavoite 3000 – 3200 ha (huom. 3200 sisältää jo hoidettuja kohteita sekä lisäkohteet).
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Luontotyyppin jatkokehitys pidemmällä tähtäimellä riippuu CAP:n sisällöstä ja laiduntavan karjan saatavuudesta. Ohjauskeinojen kehittäminen?
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoidon laadun parantaminen hoitokäytäntöjä mukauttamalla. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa hakamaiden kehityssuunta on arvioitu heikkeneväksi etenkin hoidon laadun suhteen, mitä voidaan edistää parantamalla ympäristöhallinnon ja neuvojaorganisaatioiden resursointia.

Kalkkikiedot, Kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisella alustalla (tärkeät orkidea-alueet) 6210 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kunnostusraivausten toteuttaminen. Luontotyyppin parantaminen on haastavaa, koska umpeenkasvu jatkuu ja perinnebiotooppien hoidon jatkuvuutta on vaikea turvata saaristossa. Kehityssuunnan pitäminen vakaana edellyttäisi kaikkien tiedossa olevien kohteiden hoidon priorisointia ja turvaamista. Riittävä resursointi myös merkittävässä roolissa. Ahvenanmaan sitoutuminen biodiversiteettisitoumuksiin vaikuttaa suuresti, koska mantereen puolella jäljellä on vain pieniä rippettä tätä luontotyyppiä. Helmi-ohjelmassa kunnostetaan perinnebiotooppikohteita, mutta ohjelman kohteita on vain Manner-Suomessa. Miten luontotyyppiä suojellaan Ahvenanmaalla?
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Luontotyyppin esiintymien turvaaminen tuhoavalta maankäytöltä, tarvittaessa luonnonsuojelulain suojellun luontotyyppin rajauspäätöksellä. Luontotyyppi on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa. ELY-keskus voi päättää suojella ko. luonto-tyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatkohoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla alueilla. Tavoitteena kaikkien jäljellä olevien kohteiden saaminen jatkuvan hoidon piiriin; tavoite 150 ha.

Alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot 6280 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kehityssuunnan pitäminen vakaana edellyttää kaikkien tiedossa olevien kohteiden hoidon priorisointia ja turvaamista. Helmi-ohjelmassa tehtävän työn ja toimien priorisointi auttaisi tätä luontotyyppiä. Helmi-ohjelmassa kunnostetaan kohteita tavalla, joka mahdollistaa niiden saamisen jatkuvaan hoitoon käytössä olevilla rahoituksilla. Ahvenanmaan sitoutuminen biodiversiteettisitoumuksiin vaikuttaa suuresti, koska luontotyyppiä esiintyy vain pieniä rippeitä Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatkuvan hoidon turvaaminen.

Siniheinäniityt 6410 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kehityssuunnan pitäminen vakaana edellyttää kaikkien tiedossa olevien kohteiden hoidon priorisointia ja turvaamista. Tavoitteena on turvata jatkuvan hoidon piiriin kaikki jäljellä olevat luontotyyppin kriteerin täyttävät kohteet tai sellaiseksi kehittymässä olevat, arvioiden mukaan yhteensä 50 ha. Ahvenanmaan sitoutuminen biodiversiteettisitoumuksiin vaikuttaa suuresti, koska muualla kuin Ahvenanmaalla on vain yksi pieni kohde, joka sijaitsee luonnonsuojelualueella.
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Luontotyyppin esiintymien turvaaminen tuhoavalta maankäytöltä, tarvittaessa suojelualueeksi perustamalla.

Lehdes- ja vesaniityt 6530 U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Huomattava osa luontotyyppin esiintymistä sijaitsee Ahvenanmaalla ja perinteisen lehdestyksen ylläpito vaatii vuosittaista sitoutumista erityishoitotoimiin. Jotta lisäheikentyminen voidaan pysäyttää, tulee Ahvenanmaalla sijaitsevien kohteiden tilanne ratkaista. Lisäksi on säilytettävä hoidossa kaikki Manner-Suomen nykyisin hoidossa olevat kohteet. Mantereen puolella ei ole resursseja lisätä kohteiden hoitoalaa.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Kunnostusraivaukset ja vuosittaisen hoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla kohteilla pääosalla jäljellä olevista kohteista (näistä pääosa Ahvenanmaalla). Suomen PAF:in mukaan pyritään lisäämään kunnostuksia ja tavoitellaan 2 km ² :n hoitoalaa ajanjaksolla 2021–2027.

Kuivat nummet 4030 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kehityssuunnan pitäminen vakaana edellyttää kaikkien tiedossa olevien kohteiden hoidon priorisointia ja turvaamista. Hoidettavia kohteita on nykyisellään vähän (PAF:n mukaan kuivista nummista 2.4 km ² on nykyisin hoidossa). Suuri osa rannikon nummista sijaitsee suojelualueilla, ja niiden hoitoa tulisi pikaisesti lisätä. Lisätään nummien kunnostamista kulotuksin ja raivaamalla, priorisoiden suojelualueilla sijaitsevia kohteita 500 hehtaaria. Helmi-ohjelmassa tehtävä työ auttaa tätä luontotyyppiä. Alueita pitäisi saada myös suojelualueiksi, jotta hoito turvattaisiin. Natura-alueilla on mahdollisia kohteita, ja uusia alueita hoidetaan etenkin LIFE-hankkeiden kautta. Suojelualueilla olevat kohteet ovat avainasemassa tämän luontotyypin tulevaisuuden kannalta.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppihin tai lajien elinympäristöihin	Ohjaus- ja tukikeinojen kehittäminen? Viljelijät voivat saada hoitoon maatalouden ympäristökorvausta. CAP:in osalta kohde on haasteellinen, sillä luontotyyppikohteilla kaikki alueet eivät täytä tuen määritelmää. Luontotyyppi tarvitsee ihmisvoimin tehtyjä toimenpiteitä saaristossa, joka vie resursseja.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Jatkuvien hoitokäytäntöjen mukauttaminen ja hoitotoimien suunnitelmallisuus sekä priorisointi. Kuiviin nummiin kuuluu sekä luontaisia että perinnebiotooppeina hoidettavia alueita. PAF:n suunniteltuun hoitotavoitteeseen (730 ha vuoteen 2027 mennessä) on laskettu vain perinnebiotoopeiksi katsotut kohteet. Kokonaisuudessaan luontotyypin pinta-alaa tulee saada hoitoon enemmän kuin kaiken aikaa kasvaa umpeen. Kuivat nummet eivät välttämättä tarvitse vuosittaista hoitoa, vaan niillä voi riittää esim. katajan raivaus tai poltto.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Varmistetaan jo hoidossa olevien ja kunnostettavien kohteiden jatkohoito perinnebiotooppeina hoitamalla 700-1000 hehtaaria.

Runsaslajiset jäkkiniityt 6230 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kunnostusraivaukset, vain 10 ha nykyisin hoidossa.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Jatkohoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla alueilla; tavoite 40 ha. On mahdollista, että jäkkiniittyjen hoito edistyy Helmi-ohjelman myötä, kun laajoja hoitokokonaisuuksia saadaan hoidon piiriin. On kiinnitettävä huomiota, että uusia löytyneitä kohteita hoidettaisiin kokonaisuuksina (mm. hoidetut kohteet ja inventoidut uudet yhdessä).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Hoitotoimien uudelleen ottaminen käyttöön: uusien kohteiden tunnistaminen ja hoidon piiriin saamisen edistäminen.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Kohteiden parempi tunnistaminen ja tiedonhallinta. Pienialaisia kohteita on usein merkitty isompien kohteiden osiksi, eikä niitä välttämättä ole kirjattu tietojärjestelmiin. Haasteena on luontotyyppin heikko tuntemus ja tunnettujen esiintymien sijainti pieninä sirpaleina ympäri Suomea. Luontotyyppi esiintyy usein osana isompaa perinnebiotooppikohdetta.

Tulvaniityt 6450 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Luontotyyppin parantamiseen ei voida sitoutua, koska luontaisen tulvadynamiikan palauttamiseen vaikuttaa voimakkaasti ympäröivä maankäyttö. Kehityssuunnan pitäminen vakaana edellyttää luontotyyppikohteiden jatkuvan hoidon priorisointia ja turvaamista. Suomen PAF-raportin tietojen mukaan 730 ha luontotyyppin pinta-alasta on hoidossa.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Ohjaus- ja tukikeinojen kehittäminen? Haitallisen maankäytön vaikutusten torjuminen?
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Kunnostusraivaukset ja jatkohoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla alueilla. Tavoitteena on, että 1000 ha olisi jatkuvan hoidon piirissä.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Luontaisen tulvadynamiikan palauttaminen niillä kohteilla, joilla se on muun maankäytön kannalta mahdollista.

Alavat niitetyt niityt 6510 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Luontotyyppin parantamiseen on vaikea sitoutua, koska suuri osa niitetyistä niityistä on pienialaisia ja vapaaehtoistyön varassa. Niittoniittyjä siirtyy myös laidunkäyttöön. Kehityssuunnan pitäminen vakaana edellyttää kaikkien tiedossa olevien kohteiden hoidon turvaamista ja uusien kunnostettavien kohteiden löytämistä niitosta ajan myötä poistuvien kohteiden tilalle. Jatkuvuuden varmistaminen on kriittistä. Helmi-ohjelmassa tehtävä työ auttaa tätä luontotyyppiä ja koulutuksella on tärkeä merkitys hoitotoimien onnistumisessa. Priodiversity LIFE –hankehakemuksessa on myös yksi työpaketti, jossa huomioidaan tätä luontotyyppiä.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kunnostusraivausten toteuttaminen luontotyyppikohteilla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Vuosittaisen niittohoidon turvaaminen jo hoidossa olevilla ja kunnostettavilla kohteilla, tavoite 80-100 ha.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Palautetaan niitto hoitotoimien joukkoon? PAF-raportissa tavoitteena on niittämällä hoidetun alan lisääminen 80 hehtaariin ajanjaksolla 2021–2027. Niittohoidon järjestämisessä pysyvämmiin on kuitenkin haasteensa, kuten tekijöiden löytäminen. Keinoja?

Suoluentotyytit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Keidassuot 7110 U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Arvokkaiden suojelemattomien keidassoiden suojeleminen.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppisiin tai lajien elinympäristöihin	Valuma-alueitasoinen suunnittelu keidassoiden vesitalouden turvaamiseksi. Metsänhoitosuosituksen käytäntöjen muuttaminen ja toimenpiteiden kehittäminen kohteiden luonnontilan parantamiseksi, esim. suositetaan jatkuvaa kasvatusta, pidättäytytään kunnostusajituksista ja maanmuokkauksista ja jätetään luonnontilaisimmat alueet metsätaloustalouden ulkopuolelle. Tehdään luontotyyppien luonnontilan säilymistä ja parantamista edistäviä lainsäädännöllisiä uudistuksia (metsälaki). Ohjaavat toimenpiteet olisivat tarpeen, jotta (minerotrofisten puustoisten ja) usein voimakkaasti käsitellyiden ja muuttuneiden laidealueiden tilaa saataisiin paremmaksi. Lisäksi olisi tarpeen (metsätalouden ja ylipäänsä) maankäytön sääntely valuma-alueella, jotta suoyhdistymien vesi- ja ravinnetalouden ylläpitäminen ja/tai parantaminen olisi mahdollista.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppisiin tai lajien elinympäristöihin	Ojittamattomia keidassoita heikentävän maankäytön vaikutusten torjuminen. Keidassoiden laiteilla sekä metsä- että maataloudessa suositetaan sellaisia menetelmiä, joilla saadaan pidettyä vedenpinnan taso (mahdollisimman) korkealla, esim. säätösalaoitus pelloilla ja jatkuva kasvatusta metsätaloustaloudella. Rahkasammalen tai turpeen nostoa ei kohdenneta ojittamattomille keidassoille tai niiden osille.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Suoyhdistymän ojitettujen osien ennallistaminen. Minerotrofisilla laidealueilla myös mahdollisesti vesienohjaus. Ombrotrofisten osien ennallistaminen lienee kohtuullisen helppoa, mutta laiteiden ojitettujen ja pitkälle muuttuneiden tai pelloksi raivattujen osien ennallistaminen on haasteellista. Liittymäkohdat puustoisten soiden turvaamiseen sekä vesiensuojeluun ja ilmastomuutoksen hillintään (turpeen hiilivarasto). Helmi-ohjelman ennallistamistavoite (59 300 ha) koskee kaikkia soita. Mikä osa kohdistuu keidassoihin? Joka tapauksessa ennallistamisen volyymia pitäisi selvästi nostaa.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ojitettujen osien jättäminen kunnostusajitusten ulkopuolelle voi olla vartenotettava vaihtoehto heikkotuottoisille kannattamattomille ojitusalueille.

Vaihettumissuot ja rantasuot 7140 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Toteutetaan luontotyyppin lisäsuojelua Helmi-ohjelman ja METSO-ohjelman yhteydessä (soidensuojelun täydennysesityksen kohteita eli SSTE-kohteita ja lajistollisesti arvokkaita kohteita). Parannetaan tietoa luontotyyppin esiintymistä ja niiden tilasta suojelualueiden ulkopuolella ja tarkennetaan lisäsuojelutarpeita.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ennallistetaan arvokkaita kohteita ja kunnostusojitusten yhteydessä tutkitaan mahdollisuuksia vesienpalautuksiin osana laajempaa, valuma-alueen suunnittelua. Synergiamahdollisuudet lettojen, lähteikköjen sekä muiden pienvesien kunnostuksen kanssa otetaan huomioon. Etenkin luhtien osalta liittyy läheisesti myös vesistökunnostuksiin (ml. esim. virtavesien tulvatasainteiden palauttaminen, vesiensuojelukosteikot). Parannetaan tietoa luontotyyppin esiintymistä ja niiden tilasta suojelualueiden ulkopuolella ja kohdennetaan ennallistamistoimia sen mukaisesti. Mitä tavoitteita ennallistamiselle/vesienpalautukselle voi asettaa?
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Säätelytoimenpiteet sekä suositukset, joilla vähennetään ulkopuolisia paineita, esim. metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin ja ojituksiin liittyvä lainsäädäntö, metsänhoitosuositukset ja sertifiointi. Ojittamattomien soiden jättäminen luontokohteiksi. Valuma-alueen maankäytön vesitalousvaikutusten säätely, mukaan lukien pienvesiä koskeva säätely. Luhtien osalta olennaista myös ottaa huomioon vesistöjen tilaan, rakentamiseen ja säännöstelyyn liittyvä säätely.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Estetään lisäheikentyminen ja mahdollistetaan soveltuvilla kohteilla luontotyyppin "passiivinen" palautuminen, jos heikentäviä tekijöitä on eliminoitavissa. Varmistetaan seurannalla, että palautumista tapahtuu, eikä lisäheikentymistä tapahdu.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Lisätään tietopohjaa luontotyyppin esiintymistä (erityisesti luhtat), niiden ominaisuuksista ja tilasta.

Lähteet ja lähdesuot 7160 U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ennallistamistavoitteen kasvattaminen erityisesti suojelualueiden ulkopuolella. Osana Helmi-ohjelman toimenpiteitä ennallistetaan 350 kpl lähteitä ja lähteikköjä suojelualueilla ja 700 kpl niiden ulkopuolella. Myös Suomen PAFin mukaan vuosien 2021-27 aikana on tavoitteena ennallistaa Natura 2000-verkostossa 25% ennallistamisen tarpeessa olevista lähteistä. Lähteikköjen kokonaismäärä ei ole kuitenkaan tiedossa, ja niitä voi olla jopa yli 100 000, joista suuri osa on heikentynyt. Pelkkä Helmi-tavoite niiden ennallistamisessa on siihen nähden hyvin pieni.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Estetään luontotyyppin lisäheikkeneminen jättämällä lähteiden ympärille riittävät suojavyöhykkeet, vältetään ojituksia ja suositetaan jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta (metsänhoitosuosituksiset).
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Säätelylähestymistapojen ja ohjauskeinojen kehittäminen, esim. lainsäädännön vaikuttavuuden parantaminen. Metsänhoitosuosituksiset: esim. lähteiden huomioiminen metsätaloudessa, niiden parempi tunnistaminen ja koulutus. Tieto luontotyyppin esiintymistä tulisi kulkea maankäytön ja metsätalouden suunnittelijoille ja maanomistajille.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Luontotyyppin pinta-ala-arvio on erittäin epävarma, samoin kuin lähteiden lukumääräarvio Suomessa. Lisäinventoinnit?

Huurresammallähteet 7220 U1+

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojelutoimien priorisoitu kohdentaminen tunnettuihin suojelemattomiin esiintymiin, n. 70 kpl. Lisätään tietoisuutta ja suojeluvaihtoehdosta tiedottamista maanomistajille.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Tieto luontotyyppien esiintymistä tulisi kulkea maankäytön ja metsätalouden suunnittelijoille ja maanomistajille. Esim. kaivostoiminnan vaikutukset vesitalouteen ovat mahdollisia ja ne tulee ehkäistä.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Parannetaan jo heikentyneiden esiintymien vesitaloutta ennallistamalla (tämä on osa lähteiden Helmi-tavoitetta). Myös ennallistamistoimien jälkeistä seurantaan tarvitaan.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Tarkistetaan ja rajataan epävarmat luontotyyppien esiintymät (n. 70) suojelualueiden ulkopuolella. Pienen määrän vuoksi nämä voidaan ja tulee hoitaa kaikki. Esiintymien rajausta on osin jo tehty Syken Letot-hankkeessa. Selvitetään ilmastomuutoksen vaikutuksia ja sen suhteen toimenpiteiden määrällisiä tarpeita.

Aapasuot 7310 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen / Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Helmi-ohjelman soiden suojelun ja ennallistamisen tavoitteen toteuttaminen. Helmin tavoitteet jakautuvat usean suoluontotyyppin kesken ja vain osa koskee aapasuita. Lisäsuojelua voidaan toteuttaa esim. Helmi-ohjelman puitteissa (SSTE-toteutus), mutta muutakin tarvitaan (esim. rehevät, lettoiset suot, ennallistamista edistävä suojelu). Aapasuot on hyvin laaja-alainen luontotyyppi, eikä pelkillä Helmi-ohjelman toimilla saavuteta suurta vaikuttavuutta. Reunoineen ojittamattomina säilyneet aapasuoyhdistymät tulee jättää käytön ulkopuolelle ja käytännössä suojella. Aapasoiden kytkeytyvyyden kannalta tärkeät alueet (suurten suojelualueiden välialueet) tulisi ottaa priorisoiduiksi alueiksi, joissa pyritään hankkimaan suojeluun ennallistamiskelpoisia aapasuita.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ennallistamisen kohdentaminen kohteille, joilla vaikuttavuus on suuri. Aapasoiden rakenteen ja toiminnan heikkenemisen estämiseen on hyvät mahdollisuudet optimoidulla vesienpalautus- ja ennallistamistoimilla, joilla palautetaan valuma-alueen vesiä kuivuville aapasuon osille. -Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laaja-alaista toimintaa sekä suunnittelua valuma-alueiden ja kokonaisten vesitaloudellisten suoyhdistymien tasolla. Samalla voidaan parantaa muiden (päällekkäisten) suoluontotyyppien tilaa (puustoiset suot, letot, lähteiköt) ja saavuttaa vesiensuojelullisia ja hiilensidontahyötyjä. Myös kannattamattomat ojitusalueet tarjoavat mahdollista ennallistamisalaa. Aapasoiden tilan parantamisen kannustimena on myös alapuolisten vesistöjen tilan paraneminen.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Passiivisten ennallistamistoimien käyttöönotto ja kehittäminen. Esim. tilanteet, joissa metsätaloudellisesti kannattamaton ojitusalue päätetään jättää palautumaan. Passiivisen ennallistamisen vaikuttavuuden tutkiminen. Olisi tärkeää saada aapasuille kokonaisarvio riittävän merkittävälle tilan parantamiselle suojelualueiden ulkopuolelle, (johon voitaisiin vielä laajasti sitoutua) sekä selvittää, paljonko saadaan ennallistettua passiivisin keinoin ja vesienpalautuksin. Huomattavan laajoja toimia tarvitaan etenkin keskiboreaalisessa vyöhykkeessä, jotta saataisiin luontotyyppin heikkeneminen loppumaan.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Säätelytoimenpiteet sekä suositukset, joilla vaikutetaan etenkin metsätalouskäyttöön (kuten hakkuiden ja maanmuokkausten säätely, jatkuvan kasvatuksen suosiminen, arvokkaiden ojittamattomien puustoisten soiden turvaaminen hakkuilta), kunnostusojituksiin (esim. kunnostusojituksista pidättäminen, vedenpinnan tason nosto), ja myös muuhun maankäyttöön kohteella tai sen valuma-alueella. Suositustyyppisten toimien kehittäminen ja sertifiointit.
(Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tietopuutteiden paikkaaminen. Tietojen täydentäminen siitä, kuinka suuri osa aapasuista on sellaisia, joilla ennallistamis- tai vesienpalauttamistoimet olisivat perusteltuja. Tähän liittyy myös aapasuoyhdistymien rajaaminen ja niiden jaottelu erityispiirteiden ja ennallistamistarpeiden ja -mahdollisuuksien mukaan.

Metsäluhdat 9080 U2x

Luontotyyppiin kohdistuu runsaasti tietopuutteita (mm. viimeisimmässä luontodirektiivin raportoinnissa kehityssuunta on arvioitu tuntemattomaksi), jotka pitäisi paikata. Myös vesitalouden parantamiseen liittyy suuria haasteita. Alla on kuitenkin listattu joitakin toimia, joita voidaan tehdä, vaikka heikkenemisestä ei päästäkään vuoteen 2030 mennessä.

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tiedontason parantaminen sekä itse esiintymistä että niiden tilasta on tärkeää. Inventoinneissa löytyneiden uusien esiintymien suojeleminen ja kohdekohtaisesti soveltuen aktiivinen tai passiivinen ennallistaminen. Metsäluhtiin liittyvien mallinnusten ja maastoinventointien laajentaminen koko maahan (esim. Syken POTUT-hankkeen jatko). Luontotyyppillä analogiaa mm. vaihettumis- ja rantasoiden sekä luhtien kanssa.
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Soidensuojelun täydennysehdotuksessa olevien kohteiden ja muiden edustavien, säilyneiden kohteiden suojeleminen METSO- ja Helmi-ohjelman keinoin (sitoumus 1).
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppisiin tai lajien elinympäristöihin	Metsätaloustoimenpiteiden sääntelyn ja vesistöjä koskeva sääntelyn kehittäminen. Luonnonsuojelulain toimeenpano: tervaleppävaltaiset metsäluhdat on lain 64 §:n suojeltu luontotyyppi, ja 6/2023 voimaan tulevassa lakiuudistuksessa niiden turvaamista on laajennettu kaikkiin tervaleppäluhtiin painottaen ekologista kokonaisuutta.

Puustoiset suot 91D0 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Korpien ja rämeiden suojelutilanne on heikko ja niiden lisäsuojelulle on tarve lähes koko maassa. METSO-ohjelmassa on suojeltu puustoisia soita 16 616 hehtaaria vuoteen 2023 mennessä ja ohjelma jatkuu 2025 loppuun.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Puustoisten soiden ennallistaminen osana METSO ja Helmi-ohjelmia. Luontotyyppin kohdalla tarvitaan todennäköisesti näitä ohjelmia laajempaa ennallistamista. Koko suoyhdistymä tulisi huomioida ennallistamisessa ja priorisoida etenkin korvet. Osa puustoisista soista on päällekkäisiä suoyhdistymäluontotyyppien kanssa, joten niiden ennallistaminen osana suoyhdistymäkokonaisuuksia on tärkeää myös suoyhdistymien tilan parantamisen kannalta (synergia).
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Passiivinen ennallistaminen sille sopivilla kohteilla. Esim. ojittamattomien puustoisten soiden jättäminen metsätaloustoimenpiteiden ulkopuolelle, kunnostusojituksista pidättäminen (esim. kannattamattomat ojitusalueet, korvet). Passiivisen ennallistamisen vaikuttavuuden tutkiminen.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsänhoitosuosituksissa muutetaan käytäntöjä ja toimenpiteitä kohteiden tilan parantamiseksi: suositetaan jatkuvaa kasvatusta, pidättäydytään kunnostusojituksista ja maanmuokkauksista ja jätetään luonnontilaisimmat alueet metsätalouskäytön ulkopuolelle. Kehitetään myös metsälainsäädäntöä (metsälaki) siten, että se turvaa nykyistä paremmin luontotyyppien esiintymiä. Parannetaan myös metsien kytkeytyvyyttä metsälain ja vesilain uudistuksella (jättämällä selvästi nykyistä laajemmat hakkaamattomat vyöhykkeet vesistöjen varsille sekä parantamalla vesistöjen lähellä olevien puustoisten soiden tilaa (paikoittaista ojien tukkimista tai päihin suodattavia rakenteita). Käytöstä poistuvilta turvepelloilta ja turvetuotantokentiltä poistetaan metsittämistuki ja annetaan puustottuviksi tarkoitettujen alueiden puuston kehittyä luontaisesti.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tietopuutteiden paikkaaminen. Puustoiisiin soihin liittyy valtava tietojen täydennystarve siitä, kuinka suuri osa ojitetuista puustoisista soista on sellaisia, joilla ennallistamistoimet olisivat perusteltuja. Olisi tärkeää tunnistaa suot, jotka ovat suojeltavia ja luonnontilaisia, ja suot, jotka ennallistetaan tai jätetään käytön ulkopuolelle palautumaan itseksensä sekä sellaiset suot, joiden käyttö saa jatkua kuten ennenkin.

Kallioiset luontotyyppit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kalkkikalliot 8210 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Käytöstä poistettuja kalkkilouhosalueita jälkihoidetaan siten, että kalkkikalliopintoja ja kalkkikivikasoja jätetään peittämättä ja muotoillaan siten, että kalkkilajiston palautuminen mahdollistuu. Mahdollisesti myös maapeitteisten kalkkikalliopintojen paljastamista ja lajien siirtoistutusta.
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Turvataan kalkkikallioiden esiintymäverkoston ja pinta-alan säilyminen niiden suojelua lisäämällä.
Lakien toimeenpanon parantaminen laittoman toiminnan estämiseksi tai valvomiseksi paremmin / Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Luontotyyppi on luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa (astuu voimaan 6/2023). ELY-keskus voi päättää suojella ko. luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Toteutetaan suurimmalla osalla umpeenkasvun vaivaamista kohteista tarvittavat hoitotoimenpiteet ja jatketaan hoitoa myös 2030 jälkeen (hoidon suunnittelu vaatii lajiasiantuntemusta). Kalkkikallioita on jo jonkin verran Helmi-ohjelman hoitokohteina perinnebiotooppien ja lehtoalueiden sisällä. Hoitomenetelmiä ovat haravointi, laidunnus, kalliopinnan paljastaminen käsityönä sekä puuston raivaaminen.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Seurataan kalkkikallioiden umpeenkasvukehitystä koko maassa ja tarvittaessa laajennetaan niiden hoitoalaa. Jatketaan kalkkikallioiden perusinventointia esiintymäverkoston ja esiintymien nykytilan selvittämiseksi.

Metsäiset luontotyytit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Luonnonmetsät 9010 U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojellaan kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsät EU:n kriteerien kansallisiin määritelmiin perustuen. Yksityismailla on käytössä vapaaehtoiset keinot. Valtion mailla varmistetaan riittävät ekologiset puskurit. (Sitoumus 1: 30 % suojelu / 10 % tiukka suojelu). METSO-ohjelmalla on suojeltu pysyvästi luontotyyppin kivennäismaan metsiä 44 997 ha ja kalliometsiä 5 718 ha vuoteen 2023 mennessä ja ohjelma jatkuu vuoteen 2025. Vuoteen 2030 vapaaehtoisen suojelun tavoitteeksi on Helmi-periaatepäätöksessä asetettu yksityismaan metsien osalta yhteensä 40 000 hehtaaria. Sertifiointin mukaisten vanhojen metsien suojelu? Sertifioitujen luontotyyppiin 9010 kuuluvien kangaskorpien sekä -rämeiden suojelu?
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojellaan luontaisia ekologisia häiriökohteita, kuten palo- ja metsätuhoalueita valtionmailla ja yksityismailla vapaaehtoisuuteen perustuen. Suojelukeinojen kehittäminen erilaisilla kohteilla. (Sitoumus 1: 30 % suojelu / 10 % tiukka suojelu)
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Luonnonmetsien rakennepiirteiden säilyttäminen ja luominen talousmetsissä (lahopuun säilymisen varmistaminen metsälakikohteilla ja muissa arvokkaissa metsäelinympäristöissä - Metka). Mitä muita toimenpiteitä? Muut arvokkaat metsäelinympäristöt: mahdollisuudet kehittää kohteita luonnonmetsäksi? Metsälakikohteiden puskurivyöhykkeet? (Sitoumus 1: osa 30 % suojelun ja OECM-alueita). Metsähallituksen Luontopalvelujen tavoitteena on Helmi-ohjelmassa toteuttaa suojelualueilla ennallistamispolttoja ja karuunnuttamiskulotuksia 750 hehtaaria vuosiin 2025 ja 2030 mennessä. Vastaavasti Metsätalous Oy:n tavoitteena on toteuttaa monimuotoisuuskulotuksia palojatkumoalueilla 2200 hehtaaria vuosiin 2025 ja 2030 mennessä.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Ennallistamispolttojen toteuttaminen suojelualueiden entisillä talousmetsäkohteilla, jotka eivät täytä luontotyyppin määritelmää. Metsähallitus toteuttaa Helmi-ohjelman toimenpiteenä valtion monikäyttömetsien monimuotoisuutta edistäviä aktiivisia luonnonhoitotoimia, joihin kuuluu kulotusta palojatkumoalueilla 2200 hehtaarilla. Kohteet jätetään kehittymään luonnontilaan.
Kytkeytyvyyden parantaminen tai ennallistaminen (tämä vaihtoehto valitaan vain kun muut valitut toimenpiteet ko. luontotyyppille tai lajille liittyvät erityiseen ja tietoiseen politiikan tavoitteeseen, jolla parannetaan tai ennallistetaan kytkeytyvyyttä)	Helmi-ohjelman toimenpide: Perustetaan luonnonsuojelualueiden läheisyyteen tukialueita suojelemalla valikoituja kohteita hakkuun jälkeen. Kohteiden valintaa varten luodaan kriteeristö, jossa huomioidaan muun muassa alueellinen kohdentaminen, kytkeytyvyys sekä lajistoarvot. Hakkuiden suunnittelussa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon alueen tuleva käyttö. Lisäksi selvitetään kohteiden soveltuvuus polttoon ja muihin luonnonhoidon ja ennallistamisen toimenpiteisiin.

Jalopuumetsät 9020 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Luontotyyppin esiintymien lisäsuojelu. Luontotyyppi on hyvin pienialainen, eivätkä sen kaikki esiintymät ole tiedossa. Toteutetaan kohdennettu inventointi uusien kohteiden löytämiseksi ja toteutetaan lisäsuojelua. Kehitetään jalopuumetsille OECM-alueita. Jalopuumetsiköt on luonnonsuojelulain suojeltu luontotyyppi (64§),
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Uusien jalopuumetsien perustaminen käytöstä poistetuille pelloille (entisille lehdoille) ja muille lehtopohjille sekä lehtomaisille kankaille luontaisella levinneisyysalueella. Jalopuiden istutus nykyisten jalopuumetsien läheisyyteen.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Jalopuiden luontaisen dynamiikan ja taimettumisen sekä jalon lahopuun jatkumon turvaaminen. Kaikenikäisten jalopuiden säästäminen/turvaaminen. Kunkin jalopuulajin taimien kehitykselle suotuisten valaistusolosuhteiden turvaaminen. Kohteen mukaan voidaan esim. poistaa kuusta.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Torjutaan haitallisia vieraslajeja jalopuumetsissä priorisoiden suojelualueet ja alueet niiden välittömässä läheisyydessä.
Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Jalopuiden taimettumisen ja luontaisen kehityksen turvaaminen vähentämällä hirvien ja kauriiden määrää.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsälain elinympäristön ”reheviin lehtolaikkuihin” sisältyvien jalopuumetsien luonnontieteelliset vaatimukset täyttävien kohteiden ominaispiirteiden turvaaminen myös laajoina edustavina kokonaisuuksina.
Kasvi- ja eläintautien, patogeenien ja loisten, muiden kuin IAS:n, kielteisten vaikutusten estäminen, kontrollointi, hävittäminen ja lieventäminen	Varautuminen kasvitautien ja tuholaisten esiintymiseen (hollanninjalavatauti, saarnensurma – sienitaudit, saarnenjalosoukko – kuoriainen). Taudinkestävät alkuperät?
Kytkeytyvyyden parantaminen tai ennallistaminen (tämä vaihtoehto valitaan vain kun muut valitut toimenpiteet ko. luontotyyppille tai lajille liittyvät erityiseen ja tietoiseen politiikan tavoitteeseen, jolla parannetaan tai ennallistetaan kytkeytyvyyttä)	Jalopuiden hyödyntäminen urbaanialueiden viherryttämisessä ja kytkeytyvyyden parantamisessa jalopuustoisten suojelualueiden ja puistojen välillä (EU:n biodiversiteettistrategia: mm. puiden istutustavoite).

Lehdot 9050 BOREAL U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Kohdennetaan lisäsuojelua lehtoihin, etenkin edustaviin, mutta myös heikompilaatuisiin esiintymiin. Heikompilaatuisten kohteiden laatua voidaan parantaa jättämällä ne kehittymään luonnontilaan kaiken toiminnan ulkopuolelle tai parantaa laatua luonnonhoidon avulla. Kehitetään monimuotoisuuden huomioivaa talousmetsien lehtojen luonnonhoitoa OECM-alueiksi. METSO-ohjelmassa on suojeltu pysyvästi 3 536 ha lehtoja vuoteen 2023 mennessä ja ohjelma jatkuu vuoteen 2025.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsälain elinympäristön ”rehevät lehtolaikut” luonnontieteelliset vaatimukset täyttävien kohteiden ominaispiirteiden turvaaminen myös laajoina edustavina kokonaisuuksina.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Puuston kerroksellisuuden ja vaihtelevan tilajakauman sekä monipuolisen puulajivalikoiman edistäminen ja turvaaminen (esim. pienaukotuksella). Valoa vaativan lehtolajiston edellytysten turvaaminen etenkin eteläisimmissä lehdossa kuusta valikoivasti poistamalla. Metsähallitus toteuttaa lehtojen hoitoa 500 hehtaarilla Helmi-ohjelmassa valtion talousmetsissä vuoteen 2025 mennessä ja 150 ha vuoteen 2030 mennessä.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Päätehakkuun jälkeisestä kuusen istutuksesta luopuminen/vähentäminen, suosien luontaista uudistumista ja lehtipuuston kehittymistä (soveltuisivat hyvin OECM-alueiksi).
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Lehtipuiden istutus/luontainen uudistaminen. Uusien lehtojen perustaminen käytöstä poistetuille pelloille (entisille lehdoin) ja muille lehtopohjille. Jalopuiden ja muiden lehtipuiden istutus nykyisten lehtojen läheisyyteen.
Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Lehtipuiden taimettumisen ja luontaisen kehityksen turvaaminen vähentämällä hirvien ja kauriiden määrää.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Torjutaan haitallisia vieraslajeja priorisoiden suojelualueet ja alueet niiden välittömässä läheisyydessä.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Sertifioinnin kehittäminen lehtojen hoidon osalta, muu metsänhoidon ohjeistus ja koulutus.

Lehdot 9050 ALPINE U1=

Lisäsuojelu ei ratkaise luontotyyppin ongelmia, voimakasta laidunnuspainetta ja ilmastonmuutosta ja niiden yhteisvaikutusta. Alla on kuitenkin listattu joitakin toimia, joita voidaan tehdä, vaikka heikkenemisestä ei päästäkään 2030 mennessä.

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Porojen laidunnuspaineen säätely ja laidunkierron kehittäminen (sääntelynä porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat ja poronhoitolaki). Toimina voivat olla muun muassa eloporumäärien vähentäminen ja laidunkierron kehittäminen mm. paimennuksen avulla. Paremmen laidunkierron mahdollistamiseksi voidaan toteuttaa myös paliskuntien yhdistämisiiä. Alkuperäiskansojen kuuleminen (FPIC-periaate).
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin / Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Porolaidunten huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen hyödyntämisessä. Alkuperäiskansojen kuuleminen maankäytön suunnittelussa (FPIC-periaate).

Harjumetsät 9060 U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojellaan edustavat vanhat harjumetsät osana vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelua sekä tehostetaan muulla kuin luonnonsuojelulailla suojeltujen Natura-alueiden harjumetsien suojelua. Luontotyyppi on osittain (harjumetsien valorinteet) luokiteltu suojelluksi luontotyyppiä (64§) uudessa luonnonsuojelulaissa. ELY-keskus voi päättää suojella luontotyyppin luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä. Taajamien läheisten vanhapuustoisten harjumetsien säilyttäminen retkeily- ja lähivirkistysalueina. METSO-ohjelmassa on suojeltu pysyvästi harjumetsien paahdeympäristöjä 522 ha vuoteen 2023 mennessä. Sitoumus 1: erilaisten edustavien harjumetsien huomioiminen osana 30 % suojelua. Harjumetsätyyppien ja ns. harjuvarianttien priorisointi vapaaehtoisessa suojelussa.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppisiin tai lajien elinympäristöihin	Metsätalouden ohjauskeinoja ja niiden kehittämistä tarvitaan. Metsänkäsittely pitää toteuttaa siten, että harjumetsien erilaisten ympäristöjen (valorinteet, varjorinteet) ominaispiirteet ja monimuotoisuus eivät vaarannu.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lisätään harjumetsien ennallistamispolttoja ja paahdeympäristöjen hoitoa suojelualueilla. Toimenpide paahdeympäristöjen hoidosta talousmetsissä esim. luonnonhoitohankkeina tai valtion mailla aktiivisena luonnonhoitotyönä Helmi-ohjelman mukaisesti. Metsähallitus toteuttaa harjujen paahdeympäristöjen hoitoa 150 hehtaarilla vuoteen 2025 mennessä ja 140 hehtaarilla vuoteen 2030 mennessä.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Lajistollisesti arvokkaisiin paahdeympäristöihin liittyvien uusympäristöjen (soranottoalueet, pientareet) hoito ja maisemointi.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Talousmetsissä säilytetään varjoympäristöt ja supat metsänhoitosuosituksen avulla.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Selvitetään harjumetsien määrä, sijainti sekä tila ja sen parantamisen edellyttämien toimenpiteiden tarve, määrä ja vastuutahot v. 2024 loppuun mennessä. Harjualueita koskeva kokonaisvaltainen suunnittelu. Harjumetsiä koskevan tiedon parantaminen ja koulutus (eri harjumetsätyyppien eli harjuvarianttien parempi tunnistaminen, pohjavesivaikutteiset ympäristöt ja pienvedet).

Raviini- ja rinnelehdot 9180 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Suojellaan luontotyyppin kaikki esiintymät. Luontotyyppi on hyvin pienialainen, mutta sen kaikki esiintymät eivät ole tiedossa. Toteutetaan kohdennettu inventointi uusien kohteiden löytämiseksi.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Jalopuiden luontaisen dynamiikan ja taimettumisen sekä jalon lahoppuun jatkumon turvaaminen. Kaikenikäisten jalopuiden säästäminen/turvaaminen. Kunkin jalopuulajin taimien kehitykselle suotuisten valaistusolosuhteiden turvaaminen. Kohteen mukaan voidaan esim. poistaa kuusta. Kyseessä on pienialainen luontotyyppi, jonka tunnetuille kohteille voisi laatia hoitosuunnitelmat.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Jalopuiden taimien istuttaminen luontotyyppin levinneisyysalueelle tyyppille ominaisiin raviineihin ja rinteisiin, jotka muuten täyttävät luontotyyppin vaatimukset, mutta jalopuusto on niukkaa tai puuttuu. Kartoitetaan luontotyyppin palauttamispotentiaalia.
Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Jalopuiden taimettumisen ja luontaisen kehityksen turvaaminen vähentämällä hirvien ja kauriiden määrää
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Torjutaan haitallisia vieraslajeja raviini- ja rinnelehdossa priorisoiden suojelualueet ja alueet niiden välittömässä läheisyydessä.

Vanhat tammimetsät 9190 U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Luontotyyppin suojelualueiden ulkopuolella sijaitsevien esiintymien suojelu. Luontotyyppi on hyvin pienialainen, mutta sen kaikki esiintymät eivät ole tiedossa. Toteutetaan kohdennettu inventointi uusien kohteiden löytämiseksi ja toteutetaan näiden suojelu. Kehitetään tammimetsille OECM-alueita.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Tammen luontaisen dynamiikan ja taimettumisen sekä tammen lahopuujuatkumon turvaaminen. Valitaan vanhojen tammien alueita säästöpuukohteiksi ja varmistetaan tammien uudistuminen (esim. OECM-kohteiksi).
Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Tammien taimettumisen ja luontaisen kehityksen turvaaminen vähentämällä hirvien ja kauriiden määrää.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa / Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Tammen luontaisen dynamiikan ja taimettumisen sekä tammen lahopuujuatkumon turvaaminen. Etenkin vanhojen ja kookkaiden tammien sekä tammilahopuun turvaaminen tukee luontotyyppistä riippuvaisten lajien säilymistä. Tammella elää huomattava määrä sekä kasvinsyöjälajeja että tammilahopuuta käyttäviä lajeja. Kyseessä on pienialainen luontotyyppi, jonka tunnetuille kohteille voisi laatia hoitosuunnitelmat. Kohteen mukaan voidaan esim. poistaa kuusialikasvosta tammen taimien ympäriltä.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Virkistyskäytön ohjaaminen kulumisen rajoittamiseksi.

Luontodirektiivin lajit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Nisäkkäät

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Naali (*Alopex lagopus*) ALPINE U2 Exa

Naalin suojelutasoa ei varsinaisesti arvioitu vuoden 2019 luontodirektiivin raportoinnissa, koska lajin status on Exa eli Suomella ei ole omaa naalikantaa. Se ei voi taantua eikä tilanne voi olla nykyistä huonompi. Mikäli lajin lisääntyminen onnistuu uudestaan, ja tilanne vakiintumaan ennen vuotta 2030, meillä ylipäätään on jotain, minkä suojelutasoa voidaan arvioida.

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Kettu on levinnyt ja runsastunut tunturialueella ilmaston leudontumisen ja ihmisen helpottaman ravinnonsaannin (retkeiljät, kalastajat, asutus) vuoksi. Kettu on isompi ja valtaa pesiä sekä voi tappaa naalin kohdatessa. Kettuja on poistopyydetty tunturialueelta.
Kohdelajin lisäruokinta	Tunturissa olevilla ruokinta-automaateilla turvataan ravinnonsaanti huonoina sopuli-/myyrävuosinakin. Sijoitettu vanhojen pesimäalueiden läheisyyteen. Koiranruokanappuloita; kettu ei pääse ruokaan käsiksi.

Susi (*Canis lupus*) BOREAL U1+ / ALPINE U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Suomessa toteutetaan susikannan hoitosuunnitelmaa, jonka tavoitteena on susikannan suotuisan suojelutason saavuttaminen ja ylläpitäminen.
Parannetaan sidosryhmien hyväksyntää estämällä, lieventämällä tai kompensoimalla suojellun kohdelajin aiheuttamia vahinkoja	Haasteena tällä hetkellä susikannan ja suden suojelun ja hoidon hyväksyttävyys. Hoitosuunnitelman toimenpiteitä toteuttamalla etsitään ratkaisuja susikannan ja suden suojelun ja hoidon hyväksyttävyydelle.

Ahma (*Gulo gulo*) U1+

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Parannetaan sidosryhmien hyväksyntää estämällä, lieventämällä tai kompensoimalla suojellun kohdelajin aiheuttamia vahinkoja	Ahmakanta on Suomessa on vahvalla kasvu-uralla, erityisesti poronhoitoalueen ulkopuolella. Hoitosuunnitelman toimenpiteitä toteuttamalla etsitään keinoja vähentää lajin aiheuttamia vahinkoja ja korvataan vahinkoja erityisesti porotaloudelle.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lisätään lajiin liittyvää tietopohjaa sekä rajat ylittävää tietoon ja tutkimukseen liittyvää yhteistyötä Ruotsin ja Norjan kanssa, mm. yhteisen yhteistyökehysasiakirjan muodossa.

Itämerennorppa (*Pusa hispida botnica*) MARINE BALTIC U1+

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Päivitetään Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelma. Suojelutaso on epäsuotuisa ilmastonmuutoksen, jääolojen heikkenemisen ja erityisesti eteläisten alueiden vuoksi. Lajin kannan kasvua ja esiintymistä tulisi turvata etenkin Saaristomerellä ja Suomenlahden alueella.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lisätään tietopohjaa lajin liikkumisesta ja esiintymisestä erityisesti Saaristomerellä, osana Saimaannorppa Life projektia, ja jos mahdollista niin myös Suomenlahdella. Laaditaan tutkimus -ja suojelusuunnitelma erityisesti eteläisille kannoille (Saaristomeri ja itäinen Suomenlahti).

Saimaannorppa (*Pusa hispida saimensis*) U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Monipuolinen ja tehokas tiedotus, valistus ja koulutus lajista, rajoituksista, rajoitusalueista, kalastusvälineistä, valvonnasta jne. alueen asukkaille, kalastajille, mökkiläisille ja matkailijoille. Kalastuksen ja suojelun yhteensovittamisesta sekä norppaturvallisesta kalastuksesta tiedottaminen.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Saimaannorpan suojelu otetaan huomioon alueidenkäytössä ja maankäytön suunnittelussa sekä matkailussa suojelustrategiassa esitettyjen toimenpiteiden mukaisesti.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Hylkeet jäävät kalastuksen sivusaaliiksi ja sitä on vähennetty erilaisilla kalastusrajoituksilla. Laajemmilla kalastusrajoituksilla sivusaaliskuolemia voitaisiin vähentää edelleen ylimääräisen poikas- ja nuoruusvaiheen kuolleisuuden poistamiseksi. Myös aikuisia jää satunnaisemmin verkkoihin.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	On laadittu Saimaan sisäinen siirtoistutussuunnitelma nykyisen geneettisen monimuotoisuuden säilymisen ja kannan kasvun turvaamiseksi. Toteutetaan suunnitelmassa esitettävät siirtoistutukset alueille, jossa kanta on vähälukuinen.

Liito-orava (*Pteromys volans*) U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lajin nykyisiä esiintymiä (lisääntymis- tai levähdyspaikkoja) ei saisi heikentää eikä hävittää ja ne pitää säilyttää lajille elinkelpoisena. Se tarkoittaa ko. paikan (pesäpuun tai vastaavan) ja sen lähiympäristön jättämistä hakkuiden ulkopuolelle ja kulkuyhteyden järjestämistä metsäalueelta toiselle sekä haapapuun säästämistä hakkuilta. Hakkuut on suunniteltava niin, etteivät lajin elinmahdollisuuksia suojaamaan jätetyt puut kaadu tuulella. Pelkästään kehityssuunnan vakauttaminen vaatisi hakkuuohjeiden välitöntä käyttöönottoa ja metsäammattilaisten osaamisen täysimääräistä hyödyntämistä. Suuri osa lajin esiintymistä on yksityisten maanomistajien mailla ja lajin tilanne ratkaistaan talousmetsien käytön kautta. Suojelualueiden osuus on lajin suojelun kannalta liian pieni. Metsäympäristöissä lajin tilan kohentuminen ei ole odotettavissa. Taajamien lähistöillä lajin kehitys on ollut vakaata ja saattaa jopa kääntyä kasvuun.

Sammakkoeläimet ja nilviäiset

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Rupilisko (*Triturus cristatus*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kutulampien kunnostaminen
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kutulampien lähistöjen ja rantametsien säästäminen hakkuilta
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Itä-Suomessa on oletettavasti vielä löytymättömiä lampia, joten lajia pitäisi kartoittaa kattavammin. Nykyisellään saattaa elinalueita tuhoutua esimerkiksi metsähakkuissa, jos paikat eivät ole tiedossa. Ahvenanmaalla tehtävät toimenpiteet ovat tärkeässä roolissa; mitä toimia tehdään?

Jokihelmsimpukka (*Margaritifera margaritifera*) ALPINE U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Ex-situ suojelu. Perustetaan raakun laitospasvatuspaikkoja Suomeen ja käynnistetään raakkujen kasvatus (glogidioiden keruu, viljely ja takaisinistutus) priorisoiduista populaatioista (alpiiniselta alueelta Näättämö). Kasvatusmenetelmä valitaan emosimpukoiden kotijoen ja raakukannan tilan perusteella (toimenpidesuunnitelman mukaan).
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Alpiinisen alueen raakukannat on todettu heikkokuntoiseksi (Näättämön, Tenon ja Kemijoen vesistöalueilla). Oletettavasti heikentyminen on tapahtunut aiemmin (Nikkelin kaivoskombinaatin päästöt, intensiivinen helmenkalastus). On oletettu, että tilanne on lähimenneisyydessä- ja tulevaisuudessa heikko, mutta vakaa. Tilanteen selvittäminen, seuraaminen, kartoitus ja mahdollisten toimien tarve tulisi selvittää.

Hyönteiset

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Viherukonkorento (*Aeshna viridis*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Pitkäjänteinen vedenlaadun parantaminen ja rehevöitymisen vähentäminen. Muutosta ei ole odotettavissa nopealla aikataululla. Vedenlaadun paraneminen ja erityisesti rehevöitymisen väheneminen vaikuttavat lajin tarvitsemaan sahalehteen ja luultavasti myös itse korennon muniin ja toukkiin positiivisesti. Rehevöityminen saattaa vaikuttaa herkemmin korentoon kuin sahalehteen. Ehkä rehevöitymisestä runsastuva leväkasvusto tukehduuttaa korennon munia tai toukkia.
Luonnonvaraisten petoeläinten tai kilpailijoiden negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Laji lisääntyy vain sahalehteä (<i>Stratiotes aloides</i>) kasvavissa järvissä. Laji munii sahalehdelle ja on siitä riippuvainen. Kasvi on sekä muninta-alusta että suoja kaloilta yms. On ehdotettu hoidoksi sahalehden kanssa kilpailevan muun kasvillisuuden vähentämistä. Se olisi tekohengitystä, kunnes vedenlaatu paranisi, eikä poista itse ongelmaa.

Palolatikka (*Aradus angularis*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Laji on mukana Beetles Lifessa, jossa on tehty ja tehdään paljon lajia hyödyttäviä polttoja (lähes 400 ha). Uusia havaintoja on jo tehty useita. On sitouduttava luonnonhoidollisiin uudistusalojen ja säästöpuuryhmien polttoihin myös Life-hankkeen jälkeen. Kulotettavalla alalla on suositeltavaa olla järeitä tai järeähköjä kuusia tai mäntyjä.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Metsäpalon yhteydessä järeiden tai melko järeitten (rinnankorkeusläpimitta yli 15 cm) palon vioittamien kuusien ja mäntyjen jättäminen metsäpaloalalle lain sallima määrä.

Lahokapo (*Boros schneideri*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Laji hyötyy (ei vaadi) metsäpaloista. Metsähallituksen Beetles Life-hankkeessa on 2020-luvulla tehty polttoja lähes kaikilla lajin tunnetuilla esiintymisalueilla tai niiden lähellä metsää. Muutaman vuoden kuluttua paikat ovat sopivia lajille. Se parantaa jonkin verran myös tämän lajin tilannetta ja voisi ajatella, että lajin kehityssuunta voitaisiin arvioida ja olisi vakaa. Edellyttää kuitenkin sitä, että polttoja jatketaan hankkeen jälkeenkin lajille soveliaalla tavalla.
Maanhankinta tai lopullinen käyttöoikeuksien osto, jolla varmistetaan elinympäristön ylläpito/ennallistaminen	Laji elää vanhoissa metsissä, pystyyn kuolleilla männyillä ja vaatii vanhan metsän jatkumoa. Esiintymiä on myös suojelualueiden ulkopuolella ja ne tulisi suojata. Mikäli lajin asuttamien suojelualueiden lähistöllä on sopivia vanhoja metsiä, nekin pitäisi ottaa suojeluun.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Pystyssä olevien kuolleiden mäntyjen (rinnankorkeus läpimitta yli 15 cm) säästäminen kaikenlaisissa hakkuissa metsätuholain sallimissa rajoissa. Männyissä tulisi kuitenkin olla kaarnaa jäljellä, jotta ne hyödyttäisivät lajia. Järeähköjen mäntyjen jättäminen säästöpuuryhmiin tuottamaan myöhemmin lahopuuta. Jo aiemmissa metsänkäsittelyvaiheissa voidaan suunnitella säästettävien puuryhmien paikkoja erilaisille suoja- ja vaihettumisvyöhykkeille, kosteisiin painanteisiin tai kallio- tai jyrkännekohtiin.

Meriuposkuoriainen (*Macroplea pubipennis*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lajin tilan arviointi uusien tietojen valossa. VELMU-hankkeessa lajista on tullut runsaasti uusia havaintoja ja lajin levinneisyysalue on laajentunut (tietoisuus levinneisyysalueesta) huomattavasti viimeisen 5–10 vuoden sisällä. Aiemmin lajia pidettiin eteläisenä, nyttemmin sitä on löytynyt pitkin rannikkoa Lapin alueelle asti. Laji on opittu tuntemaan ja löytämään. Arvio lajin suojelutasosta saattaa muuttua aiempaa suotuisammaksi. Populaatioiden tila tulisi arvioida, järjestää seuranta ja suojella tärkeimpiä esiintymisalueita.

Vennajäärä (*Mesosa myops*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lajin kehityssuunta oli 2019 vakaa ja on oletettavissa, että sen pystyisi säilyttämään sellaisena. Sen sijaan ei ole tiedossa keinoja, joilla lajin tilanne voitaisiin kääntää positiiviseksi vuoteen 2030 mennessä. Laji elää suppealla alueella, lehmuksen ja tammen vastakuolleiden, paksumpien oksien ja rungon kuoren alla. Lajille ei voi tehdä kovinkaan paljoa. Lehtipuujaatkumon turvaaminen pitkällä aikajänteellä. Ruissalossa on lajille sopivia puita myös yksityisten tonteilla, mutta niiden suojaaminen on hankalaa. Ruissalossa kaikki kuolleet puut pitäisi jättää tai siirtää Ruissalon suojelualueelle.

Erakkokuoriainen (*Osmoderma eremita*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Elää Turun seudulla ontoissa iäkkäissä lehtipuissa. Laji vaatii onttojen puiden jatkumoa. Nykyinen puukanta säilynee soveliaana vielä muutaman kymmenen vuoden ajan ja puita tulee hitaasti lisääkin, mutta näköpiirissä jatkumoon voi tulla katkoksia. Suojelussa tulisi turvata iäkkäiden puiden (tammi, myös vaahtera, lehmus, leppä, pihlaja) jatkuva saatavuus esiintymäalueella, ja suurikokoiset lehtipuut pitäisi säilyttää niiden puulajista huolimatta. Lajin havaitsemisen eli erakkokuoriaisen käyttämien puiden vaikean todennettavuuden seurauksena lajisuojelun strategiana tulisikin painottaa onkalopuiden suuren määrän säilyttämistä pitkällä aikavälillä yksittäisten puiden ad hoc suojelun sijaan.

Havuhuppukuoriainen (*Stephanopachys linearis*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Beatles Life-hankkeessa on tehty polttoja tunnettujen esiintymien ympäristöistä, jotka tuottavat lajille kelpaavia runkoja lisää juuri sitoumustyön tarkasteluvälillä. On sitouduttava polttoihin myös Life-hankkeen jälkeen.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Metsäpalon yhteydessä järeiden tai järeäheköjen (rinnankorkeusläpimitta > 15 cm) palon vioittamien kuusien tai mäntyjen jättäminen korjaamatta lain sallimassa määrin. Säästöpuiden jättäminen kulotettaville kohteille.

Mäntyhuppuoriainen (*Stephanopachys substriatus*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Beatles Life-hankkeessa on tehty polttoja tunnettujen esiintymien ympäristöistä, jotka tuottavat lajille kelpaavia runkoja lisää juuri sitoumustyön tarkasteluvälillä. On sitouduttava polttoihin myös Life-hankkeen jälkeen.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Metsäpalon yhteydessä järeiden tai järeäheköjen (rinnankorkeusläpimitta > 15 cm) palon vioittamien kuusien tai mäntyjen jättäminen korjaamatta lain sallimassa määrin. Säästöpuiden jättäminen kulotettaville kohteille.

Haavansahajumi (*Xyletinus tremulicola*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Elintilan tekeminen nuorille haavoille (haapajatkumo), kasvillisuuden / puuston avaaminen (myös suojelualueilla). Kertaluonteisesti ei riitä, vaan pitää toistaa tarpeen mukaan. Myös hirvieläimet aiheuttavat ongelmia haavikoiden uudistumiseen.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	lökkään haapajatkumon turvaaminen. Lajille riittävän iäkkäitä haapoja ei pysty tuottamaan lisää lyhyessä ajassa. Hakkuiden yhteydessä pitäisi säästää haapoja mahdollisimman paljon. Avoimella paikalla tai metsän reunassa olevat yksittäisetkin haavat kelpaavat lajille.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Vanhon haapojen ympäristön avaaminen ja valoisuuden lisääminen harvennuksen ja raivaamisen yhteydessä on myös suositeltavaa. Vastaavanlaista hoitotarvetta on myös suojelualueilla ja se voisi vaikuttaa nopeastikin. Jos alueella riittää sopivia puita, laji pysyy paikalla, mutta muuten se siirtyy etsimään uutta paikkaa.

Keltaverkkoperhonen (*Euphydryas aurinia*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Elinympäristöjen hoidossa on tavoitteena puuvartisten kasvien poisto, heinikon varjostus saattaa myös heikentää perhosen viihtyvyyttä ja sen vaatimaa mikroilmastoa. Korkeammat ruohot ja tiivis heinikko niitettävä aika ajoin ja laikuittain. Oikeaa niittoaikaa ei ole, joten sitä on tehtävä jakamalla alue vuorovuotisesti hoidettuihin osiin. Sähkölinjojen alustat ovat nykyisin lajin keskeisiä elinympäristöjä. Niitä tulisi hoitaa nykyistä intensiivisemmin eli vesaikon poisto nykyistä useammin, ettei se ehdi kasvaa liian korkeaksi. Samoin maanpinnan avaaminen. Ravintokasvin purtojuuren säilymisestä ja runsastumisesta pitäisi huolehtia.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kyseessä on metapopulaatiolaji. Sille pitäisi luoda esiintymisalueiden verkosto. Sekin onnistuisi sähkölinjojen alustoille hoitamalla purtojuuren kasvupaikkoja ja muita otollisia kohtia. Lajille soveltuvia ympäristöjä entisellä levinneisyysalueella voitaisiin palauttaa lajille kelpolliseksi.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Lajin siirto onnistunee, joten populaatioita voi tukea siirtoistutuksilla.

Kirjopapurikko (*Lopinga achine*) U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lajin elinympäristöjä ovat yleensä soistuneet, kuusivaltaiset metsät sekä korvet ja niiden reunamat. Laji elää metsän ja avoimen alueen rajapinnalla, usein soiden reunoilla. Lajin tunnetut esiintymispaikat tulee jättää metsähakkuiden ulkopuolelle
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Laji elää metsän ja avoimen alueen rajapinnalla, usein soiden reunoilla. Sen uhkana ovat ojitukset ja avoimen puolen umpeenkasvu. Lajin tunnettuja esiintymispaikkoja ei saa ojittaa.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Avoimen alueen umpeenkasvua voi hoitaa pensaita ja taimikkoa poistamalla. Toimia olisi toistettava tarpeen mukaan, mutta ei joka vuosi.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Jos elinympäristön umpeenkasvu johtuu ojituksesta ja kuivumisesta, ojien tukkimista tulee myös harkita tilanteen mukaan.

Luhtakultasiipi (*Lycaena helle*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Hoitokeinona on vanhoissa pihossa ja erityisesti tieympäristöissä nurmitattaren suosiminen. Kasvustot on pidettävä lyhytkasvuisena, uusien teiden varsille ei saa tuoda mutaa tai muuta ravinteista täyteainetta vaan hiekkaa eli kasvualustan on oltava karu. Nurmitattaren hoidoksi tarvitaan laikutusta ja maanpinnan avaamista säännöllisesti. Tienreunan lisäksi hoidettaisiin myös ojanpuolen penkkaa, jotta syntyisi matalakasvuinen kohta. Vuosittain vähittäisiä hoitoja, ei kerralla liian voimakkaita tai kattavia.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Hoitotoimet tulee kohdistaa myös paikoille, jotka eivät nykytilassa sovellu perhosen munintapaikoiksi, mutta joiden arvioidaan olevan kunnostettavissa lajin elinympäristöksi. Ennen maanmuokkaukseen ja muihin hoitotoimiin ryhtymistä on siis varmistettava, ettei tuhota samalla perhosen munia, toukkia tai koteloita.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Tarvittaessa populaatioita voi tukea siirtoistutuksilla tai siirtää lajia kunnostetuille paikoille, jossa lajia ei ole.

Apollo (*Parnassius apollo*) U1=

Lajin vähenemisen syy on arvoitus. Muutokset ravintokasvin (isomaksaruoho) esiintymisessä vaikuttavat lajin menestymiseen. Ilmastonmuutos ja äärimmäinen kuivuus saattavat vaikuttaa avoluodoilla. Aiemmin mantereella oli sopivia ympäristöjä ja runsaita populaatioita, josta saaristo ehkä uudelleen kolonisoitui vaikeiden kuivien vuosien jälkeen. Jostain syystä laji on vähentynyt mantereen lisäksi myös ulkosaaristossa, jossa maksaruoho voi hyvin.

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lisäselvitykset isomaksaruohon ekologiasta. Selvitetään, onko lajin mahdollista käyttää muita maksaruohoja ravintokasvina.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lajin elinympäristöjen suojelu- ja hoitotoimien toteuttaminen. Umpeenkasvavia elinpaikkoja voi raivata, jotta maksaruoho saisi lisää elintilaa.

Pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Hoidoksi vaaditaan pusikoitumisen ja metsittymisen estämistä, ei välttämättä laidunnusta tai niittoa. Jos sitä tehdään, se saa olla vain ekstensiivistä ja/tai laikuttaista. Esiintymiä on hoidettu myös maatalouden ympäristösopimuksien avulla, jossa keinona on laiduntaminen. Intensiivinen laidunnus ei sovi lajin elinalueille. Saaristomeren alue vaatisi erityisesti hoitoa ja suuri osa esiintymistä hävinneitä. Voitaisiin oletettavasti palauttaa hoidolla ja levittäytyisi itse tai siirtämällä.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Kauriit syövät ravintokasvia (kiurunkannus), joten kauriiden, erityisesti vieraslajin valkohäntäkauriin kannan pienentäminen olisi lajille hyödyllistä.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Vanhojen esiintymien palauttaminen hoitotoimin niittyjä avaamalla. Palauttamisessa voisi käyttää siirtoistutuksia. Lajilla on isoja lähdepopulaatioita ja onnistuneesta siirtämisestä on kokemusta. Saaristomeren alue vaatisi erityisesti hoitoa ja suuri osa esiintymistä hävinneitä. Voitaisiin oletettavasti palauttaa hoidolla ja levittäytyisi itse tai siirtämällä. Toinen alue Rauman ympäristössä.

Putkilokasvit

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Idänverijuuri (*Agrimonia pilosa*) U1 -

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Lajin kasvupaikkoja ovat esimerkiksi avoimet niityt, metsänreunat ja tienvarret ja sitä uhkaa kasvupaikkojen umpeenkasvu. Padasjoki - Kuhmoinen ovat lajin ydinaluetta. Kasvupaikat tarvitsevat nykyistä aktiivisempia hoitotoimia vuosittain. Ne kasvupaikat, joilla laidunnus on mahdollista, pitäisi saada laidunnuksen piiriin. Mikäli alueita hoidetaan niittämällä, tarvitaan myös maan paljastamista. Laidunnuspaineen säätäminen oikealle tasolle lienee merkittävässä roolissa siinä, miten laidunnus edistää lajin uudistumista. Siemenet ovat erittäin itämiskykyisiä, joten uudistumisen pitäisi olla tehokasta oikealla intensiteetillä (ja sopivalla laiduneläimellä) laidunnetuilla alueilla.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Muutamalta metsäiseltä/metsittyneeltä paikalta pitäisi saada varjostavat ja maata happamoittavat kuuset pois.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Tienvarsien esiintymät on otettava huomioon tienpidossa. Esimerkiksi tienvarsiniitot tulee kasvupaikoilla ajoittaa idänverijuuren siementen varisemisen aikaan ja ojia kunnostettaessa kasvustot tulee mahdollisuuksien mukaan säästää. Lajille soveltuvaa elinaluetta tulee leventää esim. tienvarsien varjostavaa puustoa harventamalla ja vesakoita raivaamalla.

Upossarpio (*Alisma wahlenbergii*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihto ehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Pitkäjänteinen vedenlaadun parantaminen ja rehevöitymisen vähentäminen vesienhoidon- ja merenhoidon toimenpideohjelmien mukaisesti. Mm. vedenlaatuun heikentävästi vaikuttavien kunnostusojitusten vaikutukset ovat pitkäaikaisia ja valuma-alueilla tehtävät toimet hidasvaikutteisia.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Seuranta, inventoinnit ja mahdollinen muun kasvillisuuden poisto tarpeen vaatiessa. Alle 100 esiintymää. Umpeenkasvu liittyy kilpaileviin uposkasveihin, ei niinkään järviruokoon. Upossarpio kasvaa ruovikkoa syvemmällä, n. 0,5 m syvyydellä ja niiden väliin jää n. 30 cm vyöhyke. Jääeroosio poistaa kilpailevia lajeja ja sen vaikutus on vähenemässä ilmaston lämpenemisen myötä. Merenpohjan dynamiikkaa ja sen vaikutusta lajin pitkäaikaiseen esiintymiseen tunnetaan heikosti, esim. hiekkapohjien liikkeet voivat muuttaa kasvupaikkoja. Esiintymien pieni koko ja välivuodet esiintymisessä vaikeuttavat lajin tilanteen selvittämistä. Mikäli rehevöityminen näyttää ryöstäytyvän kasvuun, pitää järviruo'on tilannetta pitää kuitenkin silmällä. Lajin luonteeseen kuuluu lisäksi, että maankohoamisen myötä vanhoja kasvupaikkoja häviää ja uusia syntyy. Upossarpio ei reagoi laidunnukseen koska kasvaa syvemmällä vedessä.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Rantarakentamisen ja muun maankäytön vaikutusten vähentäminen lisäämällä tietoa lajin esiintymisestä ja parantamalla ohjeistuksia, miten haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää.

Pohjansorsimo (*Arctophila fulva*) U1+

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Hoitotoimena on kasvupaikkojen niitto ja maan jyrsiminen maan rikkomiseksi tai laidunnus.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Lajille on tehty myös siirtoistutuksia, mutta sitä pidetään toissijaisena keinona.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Uomien aukaisu ja jokisuiston ennallistaminen jokisuiston luontaisen tulvadynamiikan palauttamiseksi. Pienimpiä vanhoja uomia avattu niin, että loppuosa jätetty avaamatta (tulvii). Elinympäristön kunnostus ja jokisuiston palauttaminen on myös luontotyyppisuojelelun kannalta ensisijainen toimi.

Perämerenketomaruna (*Artemisia campestris subsp. bottnica*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Esiintymiä on noin 3-5. Kasvupaikkojen raivaus puustosta ja pensaista. Kasvupaikkoja on jo raivattu ja puutonta nummialuetta laajennettu. Raivaamisessa on poistettu männyn taimia ja lehtipuiden ja pensaiden vesoja.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Siirto-/tuki-/palautusistutus. Lajille on tehty istutuksia, joista osa onnistui. Istutusten avulla kantaa saatettaisiin kasvattaa, mutta sen tulos on vielä epävarmaa. Siksi sitoutuminen lajin tilan parantamiseen vuoteen 2030 mennessä on epävarmaa.

Neidonkenkä (*Calypso bulbosa*) U1x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Esiintymien ottaminen huomioon metsänkäyttösuunnitelmissa ja -hakkuissa lajin säilymisen vaatimalla tavalla. Laji ei tarvitse erityisiä hoitotoimenpiteitä. Se voi hyvin, jos esiintymispaikat säilyvät metsähakkuilta. Laji kestää yksittäisten puiden poistamista eli varovainen harvennuskin on mahdollista kunhan mikroilmasto ei muutu liian kuivaksi. Suojavyöhykkeeksi tulee jättää reilu puun mitta kasvupaikan ympärille. Maanmuokkausta neidonkenkä ei kestä. Habitaatin pirstoutuminen jatkuu edelleen suojelualueiden ulkopuolella.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tiedossa olleita (ja rekisteriin merkittyjä) esiintymiä on hakattu edelleen. Tiedonkulkua pitää parantaa ja varmistaa tietojärjestelmien toimivuus ja yhteiskäyttö. Uusia paikkoja löytyy säännöllisesti ja ne pitäisi saada viipymättä suojeluun. Inventointeja pitäisi edelleen lisätä, jotta kaikki suojelualueiden ulkopuolella olevat esiintymät löytyisivät.

Hajuheinä (*Cinna latifolia*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsälaji, joka kasvaa usein purovarsilla tai louhikkoisilla paikoilla. Kasvupaikkojen hakkuut ovat lajille haitallisia, koska ne kuivattavat pienilmastoa ja vaikuttavat vesitalouteen. Toimenpiteenä lajin suojelemiseksi ja tilan parantamiseksi olisi se, että lajin kasvupaikat jätetään metsätaloustoimien ulkopuolelle. Hakkuusuunnitelmissa/metsänkäyttöilmoituksissa tulee rajata louhikot hakkuiden ulkopuolelle ja jättää purovarsipaikoille vähintään 20–30 m suojavyöhykkeet puron molemmin puolin.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tiedossa olleita (ja rekisteriin merkittyjä) esiintymiä on hakattu edelleen. Tiedonkulkua pitää parantaa ja varmistaa tietojärjestelmien toimivuus ja yhteiskäyttö. Kaikkia paikkoja ei välttämättä tunneta, joten lisäkartoituksiakin tarvitaan potentiaalisilla paikoilla.

Pahtaketokeltto (*Crepis tectorum subsp. nigrescens*) BOREAL U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Boreaalisella alueella laji esiintyy vain Kuusamossa, Oulankajoen tuntumassa. Seurantakäynti on tehty 2022 kesällä, jonka jälkeen lajin tilasta ja toimitarpeista on parempi kuva. Kasvupaikkoja hoidetaan poistamalla ja repimällä kilpailevaa kasvillisuutta. Esiintymän pitää olla säännöllisessä seurannassa ja hoitotarpeisiin pitää reagoida suhteellisen pikaisesti.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Esiintymäalueella tarvitaan tarkempi kartoitus nykyesiintymien tilanteesta. Maasto on jyrkkää ja kartoituksen kannalta haastava.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Siirtoistutuskokeiluja kannattaisi jatkaa aiempien kokemusten pohjalta.

Pahtaketokeltto (*Crepis tectorum subsp. nigrescens*) ALPINE U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Alpiinisen alueen ainoa esiintymä on Kevon kanjonissa. Kasvupaikka on rehevöitynyt ja heinittynyt. Niitä hoidetaan poistamalla ja repimällä kilpailevaa kasvillisuutta (heiniä ja horsmaa). Uusi löytynyt paikka on hoidon kannalta hankalassa paikassa. Kasvupaikka on kaltevalla, valuvetisellä kielekkeellä, heinän juurakoista muodostuneilla matoilla, jotka irtoavat sateella. Rehevöitymisen syynä on pääsky-yhdyskunta eli luontainen syy. Kuivana kesänä tila populaation tila heikko eikä se kuki. Kasvupaikkojen ylläpitoon voidaan ehkä sitoutua, mutta toimet ovat tekohengitystä. Esiintymä pitää olla säännöllisessä seurannassa ja hoitotarpeisiin pitää reagoida suhteellisen pikaisesti.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Linkkapahdan alueella tarvitaan tarkempi kartoitus nykyesiintymien tilanteesta. Maasto on jyrkkää ja kartoituksen kannalta haastava.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Siirtoistutuskokeiluja kannattaisi jatkaa aiempien kokemusten pohjalta.

Tikankontti (*Cypripedium calceolus*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Esiintymien ottaminen huomioon metsänkäyttösuunnitelmissa ja -hakkuissa lajin säilymisen vaatimalla tavalla. Laji ei yleensä tarvitse erityisiä hoitotoimenpiteitä. Se voi hyvin, jos esiintymispaikat säilyvät metsähakkuilta. Toimenpiteenä lajin suojelemiseksi ja tilan parantamiseksi olisi se, että lajin kasvupaikat jätetään entistä tarkemmin metsätaloustoimien ulkopuolelle.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Tiheän kuusialikasvuston poisto tarvittaessa. Aktiiviset hoitotoimet ovat tarpeen erityisesti Kainuussa ja Etelä-Suomessa, joissa kuusettuminen uhkaa pieniä ja eristyneitä esiintymiä. Lisäksi ojitettuja kasvupaikkoja voi olla tarpeen ennallistaa oja tukkimalla. Jotkin eteläiset kasvupaikat kärsivät tallaamisesta (esim. valokuvaus ja suunnistus ovat paikoin vaatineet erityistoimia). Etelä-Suomessa myös pienialaisten lettojen umpeenkasvun hoitaminen?
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Tiedossa olleita (ja rekisteriin merkittyjä) esiintymiä on hakattu edelleen. Tiedonkulkua pitää parantaa ja varmistaa tietojärjestelmien toimivuus ja yhteiskäyttö. Täydennyskartoituksia tarvitaan erityisesti suojelualueiden ulkopuolella, joissa uusia kasvupaikkoja löytyy edelleen. Uudet paikat pitäisi saada suojeluun saman tien.

Nelilehtivesikuusi (*Hippuris tetrphylla*) U1-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin (huom. rehevöityminen tulkittu tässä saastumiseksi)	Lajin taantumisen juurisyynä on vedenlaadun heikkeneminen ja vesien rehevöityminen sekä siitä johtuva ruovikoituminen. Tarvitaan ravinnekuormituksen ja rehevöitymisen vähentämistä merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman mukaisesti.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Ruovikon niitto paikoissa, joissa se uhkaa vesikuusen elintilaa sekä tilanteen seuranta.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Laidunnuksen vaikutusten selvittäminen ja sopivien laidunnustapojen testaaminen; laidunnuksen vaikutus lajin tilaan epäselvä.

Laaksoarho (*Moehringia lateriflora*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Laji hyötyy raivaamisesta, laidunnuksesta ja muusta häiriöstä, joka korvaa tulvadynamiikan katoamista. Lajin kannalta parasta olisi ekstensiivinen laidunnus tai lohkolaidunnus, jossa osa alueesta jää vuosittain laidunnuksen ulkopuolelle.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Hoitoja tehdään nykyresursseihin nähden maksimaalisesti. Myös laiduneläimiä on rajallisesti. Pitäisi selvittää ja testata tarkemmin, mikä olisi lajin kannalta riittävä ja optimaalinen hoidon määrä. Seurantaan tulee panostaa lisää, jotta sitä kauttakin saataisiin tietoa hoitojen riittävydestä.

Lietetatar (*Persicaria foliosa*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Rannikolla ja jokisuistoissa jokien tuoma liete pitää lajin kasvupaikat kunnossa ja avoimina. Laji hyötyy häiriöistä ja se saadaan säilymään ruoppauksissakin, mikäli ne räätälöidään lajille sopiviksi.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Hoitotoimet tulee keskittää erityisesti Etelä-Suomen sisävesirannoille, jossa lieterannat kasvavat umpeen. Ensisijaisena hoitotoimena olisi laidunnus. Pelkän niittämisen lisäksi tarvitaan maanpinnan rikkomista. Esiintymispaikat ovat usein yksityismailla, mikä saattaa hankaloittaa hoidon toteuttamista.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Pensoittuneilla kasvupaikoilla tarvitaan alkuraivaus. Myös entisiä kasvupaikkoja kannattaa ennallistaa, koska laji saattaa nousta siemenpankista.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lajin kasvupaikkoja kannattaa kartoittaa edelleen potentiaalisilta paikoilta (suisto- ja rantadynamiikka huomioiden), sillä uusia paikkoja on kartoittaessa löytynyt joitakin lisää.

Nuokkuesikko (*Primula nutans*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Kasvupaikkoja voidaan hoitaa niittämällä ja laiduntamalla sekä tarvittaessa raivaamalla pensaita ja vesaikkoja sekä niittämällä ruovikkoa. Lajilla on paljon pieniä erillisesiintymiä pikkuniityillä. Niiden hoito on parempi toteuttaa niittämällä ja raivaamalla kuin laiduntamalla. Hoidossa saattaa tulla ristiriitoja primäärisukkessiometsien suojelun ja merenrantaniittyjen lajiston suojelun välillä. Siksikin käsityönä tehty hoito sopii paremmin. Hoitotoimet on toistettava 2–3 vuoden välein. Jääeroosio pitää osaltaan paikkoja normaalisti auki, mutta jos jäättilanne heikkenee, hoitotoimille on entistä enemmän tarvetta.

Hämeenkylmänkukka (*Pulsatilla patens*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Taantumista aiheuttavat metsähakkuut ja maanmuokkaus sekä hakkuiden jälkeinen heinittyminen ja taimikkovaihe. Kasvupaikkojen sammaloituminen ja kuntaantumisen estävät taimettumista, joten pohjakerrosta ja kivennäismaata tulee paljastaa. Lajilla on useita kasvupaikkoja taimikoissa ja nuorissa metsissä, joissa niiden selviäminen vaatii hoitotoimia. Kulottamisella saatettaisiin saada merkittävää parannusta lajin menestymiseen.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Kehityksen kääntämistä positiiviseksi voisi edesauttaa lajin lisäämiseen ja kasvupaikkojen parantamiseen tähtäävä hoito-ohjelma, jossa lajia lisättäisiin taimitarhalla ja palautettaisiin hoidetuille kasvupaikoille.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lajin kehityssuunnan vakauttaminen edellyttäisi sitä, että lajin kasvupaikat olisivat seurannassa ja havaitut hoitotarpeet voitaisiin toteuttaa vuosittain.

Rönsysorsimo (*Puccinellia phryganodes*) U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Rantaniittyjen laiduntaminen on lajille soveltuvin hoitotapa. Kasvupaikkoja voidaan hoitaa myös niittämällä ja maanpintaa rikkomalla, mutta se on työläämpää eikä juurikaan haittaa matalakasvuista ja kilpailevaa rönsyrölliä. Kasvupaikkoja on melko vähän. Hailuodon Tömpässä lajin luultiin jo hävinneen ruovikoitumisen myötä, mutta aloitettu laidunnus muokkasi kasvupaikkoja sopiviksi ja laji ilmaantui uudestaan paikalle.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Lajia on helppo lisätä rönsyistä, ja yksilöiden istuttamista kannattaisi jatkaa aiempien kokemusten pohjalta. Sopivia paikkoja tulisi etsiä esim. sieltä, joista laji on hävinnyt.

Pohjankehtoailakki (*Silene involucrata subsp. tenella*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Lajilla on Suomessa vain yksi esiintymä. Hoitosuunnitelman mukaan esiintymää kunnostetaan lajille sopivammaksi kilpailevaa lajistoa (sammalet, putkilokasvit) ja varjostavaa puustoa poistamalla. Kasvupaikkojen kunnostusta tehdään tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan kaikilla osaesiintymillä ja niiden välialueilla sopivilla asuttamattomilla kasvupaikoilla.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Nykyisille osaesiintymille ja niiden lähellä sijaitseville asuttamattomille, mutta sopiville habitaattilaikuille kylvetään lajin siemeniä ja istutetaan taimia. Tätä ollaan myönnetyn poikkeusluvan perusteella tekemässä 2023-2025 .

Sammalet

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Lahokaviosammal (*Buxbaumia viridis*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Vuoden 2019 luontodirektiivin arvioinnin jälkeen lajia koskevan tiedon määrä on kasvanut paljon ja lajin arvellaan olevan aiemmin tiedettyä yleisempi ja laajemmalle levinnyt. Lajia on opittu etsimään myös itiöpesäkkeettömänä, aiemmin se tunnistettiin vain pesäkkeellisenä. Lajista on rekisteröity runsaasti lisäesiintymiä. Todennäköisesti lajin suojelutaso tulee paranemaan uuden tiedon perusteella.

Hitupihtisammal (*Cephalozia macounii*) U2-

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Laji kasvaa lahomaapuulla vanhoissa kangasmetsissä tai korvissa. Se vaatii menestyäkseen lahopuu- ja metsäjatsumoa. Iso osa tunnetuista esiintymistä on suojelualueilla, joissa syntyy ajan myötä lisää lahopuuta, mutta se on hidasta. Suojelualueiden ulkopuolella lajille voisi tehdä erityisesti suojeltavan lajin rajauksia.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kasvupaikkojen hoitokeinona on lahopuun lisääminen. Voidaan tuoda joko vanhaa, järeää mäntylahopuuta tai tuoreempaa puuta, joka jätetään lahoamaan. Uusille lahopuille voidaan tehdä vahvistavaa ympäystä lisäkeinoina. Voidaan tehdä ensiapuna myös umpeenkasvun estämistä eli kilpailevien sammallajien varovaista poistoa. (Hoitosuunnitelman mukaiset kohdekohtaiset toimet)

Isotorasammal (*Cynodontium suecicum*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Tunnetut kasvupaikat on otettava kattavammin huomioon metsänkäyttösuunnitelmissa ja metsätaloustoimissa. Kasvupaikoilla kallionedustan puusto tulee säästää, jotta lajin vaatima varjoisuus ja tasainen ilmankosteus säilyvät.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Lajin elinvoimaisia esiintymiä voisi myös rajata direktiivilajeille tarkoitettulla rajauksella (Luonnonsuojelulaki 47 §).
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lajia ei ole tutkittu eikä kohdennettu siihen etsintää ja saattaisi olla mahdollista, että tarkennetulla etsinnällä käsitys lajin tilasta muuttuisi. Lajin todellisen esiintymisen tunteminen vaatisi lisäkartoituksia potentiaalisissa elinympäristöissä (silikaattikalliot).

Hiuskoukkusammal (*Dichelyma capillaceum*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Luontaisen vesitalouden palauttamisella sekä joki- ja koskikunnostuksilla sekä luontaisen jokidynamiikan (tulvadynamiikka) palauttamisesta on oletettavasti lajille hyötyä, mutta se on tehtävä huolella ja lajin vaatimukset huomioiden.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Lajille voisi tehdä erityisesti suojeltavan lajin rajauksia sen elinvoimaisille kasvupaikoille, vaikka se ei suojaakaan veden laadun muutoksilta, esim. yläpuolisten metsien hakkuilta.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lajia olisi tarve kartoittaa kohdennetusti, lajin ekologia tunnetaan hyvin. Se tunnistaminen on jossain tapauksessa kuitenkin haastavaa (pohjoisimmat esiintymät). Tunnistuksen varmistamisessa on hyödynnettävä geneettistä tunnistamista (viivakoodaus).

Pohjankellosoamma (*Encalypta mutica*) BOREAL U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Esiintymiä on 5-7. Kaksi esiintymää suojelualueiden ulkopuolella. Näille tulossa yksityinen suojelualue ja pienemmälle tehdään erityisesti suojeltavan lajin rajausta. Kaikki lajin tunnetut paikat ovat suojeltuja tai tulossa suojeluun.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Kasvupaikat on pidettävä avoimena ja raivattava tarvittaessa. Myös kilpailevia sammalia voi poistaa varovasti. Myös maan pinnan varovaista paljastamista kannattaa kokeilla ja seurata vaikutuksia.

Pohjankellosoamma (*Encalypta mutica*) ALPINE U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Esiintymiä on neljä. Kasvupaikat on pidettävä avoimena ja raivattava tarvittaessa. Myös kilpailevia sammalia voi poistaa varovasti.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Porojen lannoitusvaikutus lisää paikoin heinittymistä ja umpeenkasvua. Laidunjärjestelyt tärkeimmillä alpiinisen alueen esiintymisalueilla Saanalla ja Toskalharilla. Porojen ylilaidunnus saattaa kohdistua lajia uhkaavasti (Saana ja Malla) – laidunjärjestely niin, ettei laidunpaine ole liian voimakas. Alpiinisella alueella porojen vaikutus sekä haitallinen (lannoitus, ylilaidunnus) että positiivinen (kohtalainen - lievä laidunnus).
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Alpiinisella alueella tarvittaisiin lisäkartoituksia.

Korpihohtosammal (*Herzogiella turfacea*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Laji tulisi ottaa huomioon metsäsuunnittelussa niin, että kasvupaikat säilyvät. Jatkuva kasvatus korvissa ja hydrologian palautus kasvupaikoilla tärkeitä. Toimenpiteiden vaikutuksia tulisi seurata.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinvoimaisille ja lajille tärkeille esiintymille pitää tehdä erityisesti suojeltavien lajien rajauksia. Lajilla on suhteellisen paljon esiintymiä suojelualueiden ulkopuolella.

Kiiltosirppisammal (*Hamatocaulis vernicosus*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Monella paikalla Etelä-Lapin eteläpuolisella alueella on käynnissä kuivumis- ja umpeenkasvukehitys, joita ilmastonmuutos saattaa edelleen voimistaa. Kasvupaikkoja on harvassa ja samoilta ruuduilta on vain yksi tai muutama havainto. Eteläisille kasvupaikoille tarvitaan kohdennettua hoitoa. Umpeenkasvua voi hoitaa niittämällä ja turvepintaa paljastamalla.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Eteläisille (Etelä-Lapin eteläpuolisen alueen) kasvupaikoille tarvitaan kohdennetun hoidon lisäksi mahdollisesti toimia, jossa palautetaan kasvupaikkojen ja niiden lähialueiden hydrologinen tila laajemminkin lajille sopivaksi.
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Seuraaville Natura-alueille lajin voi palauttaa ennallistamalla sopivat kasvupaikat ja tarvittaessa siirtoistuttamalla: Olvassuo, Kellojärven ranta-alueet ja saaret, Myllylähde, Kurikkavaaran aarnialue ja lehdot, Isonpäänlampi sekä Likainen ja Likaisen Penikka. Alueet pitäisi jättää ojitusten ja vesien säännöstelytoimien ulkopuolelle.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Seuraaville Natura-alueille lajin voi palauttaa ennallistamalla sopivat kasvupaikat ja tarvittaessa siirtoistuttamalla: Olvassuo, Kellojärven ranta-alueet ja saaret, Myllylähde, Kurikkavaaran aarnialue ja lehdot, Isonpäänlampi sekä Likainen ja Likaisen Penikka.

Harapurosammal (*Hygrohypnum montanum*) U2x

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vain yksi esiintymä Vesilahdella (30 m purovartta). Esiintymä on suojelun ulkopuolella ja sen tilanne tulisi turvata esimerkiksi erityisesti suojeltavan rajauksella.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Uusi löytö. Esiintymä, sen tila ja mahdolliset uhkat tulisi kartoittaa ja aloittaa esiintymän seuranta, jotta kehityssuunta pystytään arvioimaan. Esimerkiksi yläjuoksun vedenlaatu ja mahdolliset muutokset voivat vaikuttaa lajin tilaan.

Isonuijasammal (*Meesia longiseta*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Ongelmana on lettojen kuivuminen ja umpeenkasvu sekä hyvin pienet populaatiot. Hydrologian palauttaminen ojia tukkimalla saattaisi vaikuttaa myös luontaiseen häiriöiden palauttamiseen.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Ennallistaminen kulutusta lisäämällä, jotta maan pintaa paljastuu. Laiduntajat rikkovat maanpintaa ja niittämällä vähennetään saran määrää ja sen lisäksi tulisi rikkoa pintaa (koneniitossa se hoituu samalla). Etelä-Suomen esiintymien vahvistaminen teknisesti mahdollista, mutta vaatii resursseja. Laji esiintyy kiiltosirppisammalen kanssa paikoin samoilla soilla ja toimia voi yhdistää.
Kohdelajin uudelleenistutus tai kannan vahvistaminen	Siirtoistutusten kokeilua tulee jatkaa ja laajentaa muiden toimien tueksi. Jos habitaatti saadaan kuntoon, populaatiota voisi tukea istutuksin.

Idänlehväsammal (*Plagiomnium drummondii*) U1=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Passiiviset/ei-toimenpiteitä sisältävät lähestymistavat, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lajin EU:n kannasta valtaosa on Suomessa, Kuopion ja Pohjois-Karjalan lehtokeskuksissa. Lajilla on pieniä esiintymiä (20-30), joita uhkaa metsätalous sekä virkistyskäyttö ja rakentaminen. Laji tulisi huomioida metsäsuunnittelussa ja muussa maankäytössä niin, että kaikki tunnetut kasvupaikat säilyvät ja tarvittaessa suojella aktiivisesti.

Kourukinnassammal (*Scapania carinthiaca*) U2=

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lisäinventoinnit. Laji kasvaa pieninä ryhminä havulahopuulla pienilmastoltaan hyvin kosteilla kasvupaikoilla, kuten purojen, koskien ja vesiputousten tuntumassa. Se on hyvin pieni ja vaikeasti havaittava. Laji vaatii lahopuujatkumon, ja se viihtyy erittäin pienikokoisena parhaiten melko tuoreilla rungoilla, joilla kasvaa vain matalaa maksasammalten vallitsemaa kasvillisuutta. Lajin todellinen levinneisyys tunnetaan kohtalaisen heikosti. Oulangan tunnetun paikan lisäksi uusia esiintymiä on löytynyt mm. Kuusamosta ja Lapista. Lajin potentiaalisia kasvupaikkoja tulisi kartoittaa edelleen. Laji saattaa olla tiedettyä yleisempi. Tunnetut kasvupaikat sijaitsevat suojelualueilla.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Tunnettujen kasvupaikkojen hoitotarve tulisi kartoittaa ja tehdä tarvittaessa esiintymille hoitosuunnitelma. Hoitotoimena voidaan tuoda paikalle lähistöltä sopivasti lahonneita runkoja, mikäli lahopuujatkumossa on katkoksia. Puron yli kaatuneita runkoja voidaan kunnostaa lajin kasvualustaksi poistamalla niitä peittävää muuta (lehti)sammalkasvustoa ja paljastamalla puupintaa lajin kasvualustaksi. Puron tms. tuntumaan voidaan myös kaataa uusia sopivia runkoja. Lajin on todettu siirtyneen muualta tuoduille lahopuille kasvamaan muutamassa vuodessa ja kolonisoivan tehokkaasti.

Lintudirektiivin linnut

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kanahaukka (*Accipiter gentilis*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla. METSO-petolintuhankkeen mallin mukainen informaatio-ohjaus pesäalueen säästämiseksi metsien käsittelyssä. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Viestintä kanahaukan positiivisesta vaikutuksesta muulle metsälajistolle.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla.

Helmipöllö (*Aegolius funereus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla. METSO-petolintuhankkeen mallin mukainen informaatio-ohjaus pesäalueen säästämiseksi metsien käsittelyssä. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänsäätelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Pöntötys mukaan METSO-ohjelman toimenpiteisiin ohjelman tarkistuksen yhteydessä.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänsäätelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Pöntötys mukaan METSO-ohjelman toimenpiteisiin ohjelman tarkistuksen yhteydessä.

Kiuru (*Alauda arvensis*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Luomuviljelyn ja pientareiden lisääminen, kesannointi suurten viljelyaukeiden (yli 100 ha) keskialueilla. Monipuolinen viljely maisematasolla ja viljelykierto. Hyödyksi ovat myös erilaiset kesantoalueet, kukkakaistat, suojakaistat, matalakasvuiset muokkaamattomat pientareet, avo-ojat, erityisesti avoimissa paikoissa sekä kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen. Pesien tuhoutumista vähentäviä niittotekniikoita voidaan suosia (esim. niitto pellon keskeltä reunoja kohti, korkea sänki). Ilmaston lämpeneminen voi toisaalta hyödyttää kiurua.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Kesantojen ja nurmien lisääminen peltojen keskiosissa, matalakasvuisten muokkaamattomien pientareiden leveyden kasvattaminen ja suojakaistat. Luomuviljelyn lisääminen. Avo-ojien suosiminen avoimilla alueilla. Pesien tuhoutumista vähentävät niittotekniikat. Mainittujen toimenpiteiden lisääminen ja mukauttaminen.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin	Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen.

Jouhisorsa (*Anas acuta*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Lintuvesien kunnostus: rantaniittyjen kunnostus ja -hoito, vieraspetojen poisto. Kosteikkojen perustaminen.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Rantaniittyjen hoidon laajentaminen uusille lintuvesi- ja kosteikkokohteille.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsästyksen säätely. Kannanvaihteluihin sopeutuvan metsästyksen säätelyjärjestelmän kehittäminen Suomessa ja koko muuttoreitin valtioiden yhteistyössä. Ruokinnalta metsästyksen kieltäminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Jouhisorsalle sopivien kosteikkojen perustaminen.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Turvallisten syyslevähdysalueiden verkosto.

Tavi (*Anas crecca*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Kannanvaihteluihin sopeutuva metsästyksen sääntelyjärjestelmän kehittäminen Suomessa ja koko muuttoreitin valtioiden yhteistyössä.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kosteikkojen laajamittainen perustaminen ja kunnostus.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Turvallisten syyslevähdysalueiden verkosto.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Tehokas vieraspetojen torjunta.

Tervapääsky (*Apus apus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Karjan laidunnuksen tukeminen ja karjatilojen määrän ylläpitäminen.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Huomioiminen rakentamisessa, pesinnän mahdollisuuksien turvaaminen uusissa rakennuksissa ja vanhojen rakennuksien korjaamisessa. Aktiivinen pöntötys palvelee tervapääskyä.

Punasotka (*Aythya ferina*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Lintuvesien kunnostaminen ja -hoito: naurulokin palauttaminen, vieraspetojen poisto, ravintoketjukunnostus. Metsästysrajoitusten jatkaminen ja laajentaminen muuttoreitin kattaviksi AEWA-sopimuksen mukaisesti.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien kunnostaminen ja -hoito: naurulokin palauttaminen, vieraspetojen poisto, ravintoketjukunnostus.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Ravintoketjukunnostuksen jatkaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti.

Tukkasotka (*Aythya fuligula*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Lintuvesien kunnostaminen ja -hoito: naurulokin palauttaminen, vieraspetojen poisto, ravintoketjukunnostus. Kannanvaihteluihin sopeutuvan metsästyksen säätelyjärjestelmän kehittäminen Suomessa ja koko muuttoreitin valtioiden yhteistyössä. Lajiin kohdistuvan metsästyksen vähentäminen ohjaamalla metsästystä tiedotuksella runsaisiin riistavesilintuihin.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostaminen ja hoito.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kosteikkojen perustaminen.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Ravintoketjukunnostuksen jatkaminen.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Turvallisten syys- ja talvilevähdysalueiden verkoston perustaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen poisto ja tehopyynti pesimäalueilla.
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Kannanvaihteluihin sopeutuvan metsästyksen säätelyjärjestelmän kehittäminen Suomessa ja koko muuttoreitin valtioiden yhteistyössä. Lajiin kohdistuvan metsästyksen vähentäminen ohjaamalla metsästystä tiedotuksella runsaisiin riistavesilintuihin.

Lapasotka (*Aythya marila*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Merenkurkussa pesivän kannan osan pesintöjen turvaaminen suhteellisen pienialaisella pesimäalueella vieraspetojen poistopyynnillä on keskeinen toimenpide.
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoitukseton tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Sivusaaliskuolleisuuteen vaikuttaminen eteläisen Itämeren talvehtimisalueella.

Pyy (*Bonasa bonasia*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsäkanalintujen metsästystä säädellään vuosittain kannanvaihteluihin sopeutuvasti ajantasaisen riistakolmiolaskentojen tulosten perusteella.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Metsätalouskäytännöt. Suomen metsäkanalintujen hoitosuunnitelman toimenpiteitä jatkamalla voidaan parantaa metsäkanalintujen elinympäristöjä talousmetsissä toteuttamalla riistametsänhoidon suosituksia, kuten alikasvoksen säästäminen, riistatiheikköjen säästäminen, puuston koko-, tiheys- ja puulajivaihtelun lisääminen, oikea-aikaiset kasvatushakkuut, säästöpuu- ja säästökantoryhmät, varvustoa säästävät muokkausmenetelmät, erirakenteinen metsänkasvatus, suon ja kankaan vaihtettumisvyöhykkeiden ennallistaminen ja korprien ennallistaminen.

Huuhkaja (*Bubo bubo*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Reviirien suojele häirinnältä ja vainolta.

Telkkä (*Bucephala clangula*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesilintujen metsästyksen sääntelyn kehittäminen kannanvaihteluiden mukaan sopeutuvaksi (ns. adaptiivinen metsästyksen säätely) ja ruokinnalta metsästyksen kieltäminen. Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostaminen ja hoito.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kosteikkojen perustaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Tehokas vieraspetojen torjunta.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Turvallisten syys- ja talvilevähdyalueiden verkoston perustaminen.

Hiirihaukka (*Buteo buteo*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsätalouskäytännöt. Laji tarvitsee vanhaa tai varttuneempaa metsää ja kehityssuunnan kääntäminen edellyttää hakkuiden merkittävää rajoittamista vanhoissa ja varttuneissa metsissä. Petolinnut, jotka pesivät vuosittain samoissa paikoissa, vaativat pesimäpaikkojen ja –metsien huomioimista hakkuissa (hiirihaukka).
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Vanhojen ja varttuneempien metsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla.

Etelänsuosirri (*Calidris alpina schinzii*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Elinympäristöjen kunnostaminen. Lintuvesien rantaniittyjen kunnostus Helmi-ohjelman keinoin. Etelänsuosirri tarvitsee matalakasvuista niittyä ja olennaista on tehostaa ja laajentaa merkittävästi merenrantaniittyjen hoitoa Oulun seudun ja Porin välisellä rannikolla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen ottaminen uudelleen käyttöön	Rantaniittyjen hoidon laajentaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Tehokas vieraspetojen pyynti etelänsuosirrin pesimäalueilla.

Mustatiira (*Chlidonias niger*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Tehokas vieraspetojen pyynti mustatiiran pesimäalueilla.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Elinympäristöjen suojelu ja kunnostaminen. Mustatiira tulee huomioida vesistöjen hoitohankkeissa ja monivaikutteisten kosteikkojen rakentamisessa lajin pesimäseuduilla.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Laji on herkkä häirinnälle ja sen torjumiseen tulee kiinnittää pesimäalueilla huomiota.

Viherpeippo (*Chloris chloris*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Viherpeippoa vaivaavan, ruokinnoilla leviävän, alkueläimen torjuminen ruokintapaikkahygienialla ja lintujen kesäruokintakiellolla.

Räystäspääsky (*Delichon urbicum*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Karjan laidunnuksen tukeminen ja karjatilojen määrän ylläpitäminen.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Pöntötys ja häirinnän minimointi.

Keltasirkku (*Emberiza citrinella*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Peltojen kesannointi riittävän suurella peltoalalla ja ekstensiivisesti hoidettujen peltojen tukeminen. Kesantoja viljelykierron puitteissa. Suorakylvön ja luomuviljelyn suosiminen. Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen. Kannan taantumisen syyt ehkä osittain yhteisiä peltosirkun kanssa (ravinnon saatavuus).
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Kesannointi ja nurmet peltojen keskiosissa, pientareiden leveyden kasvattaminen ja suojakaistat. Toimenpiteiden lisääminen ja mukauttaminen.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin	Kasvinsuoja-aineiden käytön vähentäminen.

Peltosirkku (*Emberiza hortulana*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Viljelymaan viljelyn monipuolistaminen ja peltolohkojen pienentäminen, koska laji tarvitsee sekä kynnettyä maata että suojaisia pesäpaikkoja (kesantoja, pientareita, ojia). Kesannointia viljelykierron puitteissa ja ekstensiivisesti hoidettuja peltoja.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Peltolohkojen pienentäminen, kesantojen ja muiden tarvittavien viljelemättämien alueiden lisääminen.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin	Kasvinsuoja-aineiden käytön vähentäminen.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Peltosirkulle tulee laatia viipymättä suojelusuunnitelma.

Pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Soiden ennallistaminen.

Punarinta (*Erithacus rubecula*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Hyötty ilmastonmuutoksesta, toimenpiteille ei tarvetta.

Tunturihaukka (*Falco rusticolus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Infrastruktuurin mukauttaminen siten, että se vähentää lajin tarkoituksetonta tappamista tai lajin tai luontotyyppin häirintää	Reviirien suojele häirinnältä.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppisiin tai lajien elinympäristöihin	Riekon metsästyksen rajoittaminen tunturialueilla heikkoina kanalintuvuosina. Kiirunan kannanvaihtelut vaikuttavat pesimämenestykseen. Tunturihaukka käyttää ravintonaan myös paljon riekkoa. Ilmastomuutos on uhka kiirunalle ja tunturihaukalle.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Nykyisten hallinnon salauskäytäntöjen jatkaminen: reviirien suojele munien kerääjiltä ja häirinnältä.

Nokikana (*Fulica atra*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehdoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostaminen.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kosteikkojen perustaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehdoissa	Kannan taantumisen syyt eivät ole selvillä, lajin tulisi hyötyä ilmastonmuutoksesta. Taantumien syiden selvittäminen.

Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänsäätelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristöissä.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänsäätelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristöissä.

Haarapääsky (*Hirundo rustica*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypppeihin tai lajien elinympäristöihin	Karjan laidunnuksen tukeminen ja karjatilojen määrän ylläpitäminen.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Kosteikkojen ennallistaminen.

Riekko (*Lagopus lagopus lagopus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Soiden ennallistaminen.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsäkanalintujen metsästystä säädellään vuosittain kannanvaihteluihin sopeutuvasti ajantasaisen riistakolmiolaskentojen tulosten perusteella.

Pikkulepinkäinen (*Lanius collurio*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Puoliavoimien elinympäristöjen luominen ja ylläpito, kesannot ja pientareiden ja pensaikkoisten saarekkeiden säästäminen.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Puoliavoimien elinympäristöjen luominen ja ylläpito, kesannot ja pientareiden ja pensaikkoisten saarekkeiden säästäminen.

Isolepinkäinen (*Lanius excubitor*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Lajilla voimakkaita kannanvaihteluja myyrä-/sopulisykliin mukaan: ei ehdotettuja toimenpiteitä.

Töyhtötiainen (*Lophophanes cristatus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojelu METSO-ohjelman keinoin. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Vanhojen (kolo)puiden säästäminen, lahopuun jättäminen ja tekopökkelöt voivat auttaa lajia. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Hakkuiden vaikutukset näkyvät hömötiaisen lailla todennäköisesti viiveellä myös töyhtötiaiskannassa, joten metsäpolitiikan muutokset nyt näkynevät vasta 2030 jälkeen.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojelu METSO-ohjelman keinoin.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Vanhojen (kolo)puiden säästäminen, lahopuun jättäminen ja tekopökkelöt voivat auttaa lajia. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Selvitetään maisematason metsänkäyttösuunnittelun mahdollisuuksia.

Teeri (*Lyrurus tetrix tetrix*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsäkanalintujen metsästystä säädellään vuosittain kannanvaihteluihin sopeutuvasti ajantasaisen riistakolmiolaskentojen tulosten perusteella.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Metsätalouskäytännöt. Suomen metsäkanalintujen hoitosuunnitelman toimenpiteitä jatkamalla voidaan parantaa metsäkanalintujen elinympäristöjä talousmetsissä toteuttamalla riistametsänhoidon suosituksia, kuten alikasvoksen säästäminen, riistatiheikköjen säästäminen, puuston koko-, tiheys- ja puulajivaihtelun lisääminen, oikea-aikaiset kasvatushakkuut, säästöpuu- ja säästökantoryhmät, varvustoa säästävät muokkausmenetelmät, erirakenteinen metsänkasvatus, suon ja kankaan vaihettumisvyöhykkeiden ennallistaminen ja korpien ennallistaminen.

Haapana (*Mareca penelope*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Kannanvaihteluihin sopeutuvan metsästyksen säätelyjärjestelmän kehittäminen Suomessa ja koko muuttoreitin valtioiden yhteistyössä. Ruokinnalta metsästyksen kieltäminen.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus: rantaniittyjen kunnostus ja -hoito.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kosteikkojen perustaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai luottamalla lisäinfrastruktuuria	Turvallisten syyslevähdysalueiden verkosto.

Tukkakoskelo (*Mergus serrator*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti saaristossa hyödyttää saaristolintujen pesintöjä yleisesti. Kannan taantumisen syitä ei täysin tunneta.

Harmaasieppo (*Muscicapa striata*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Harmaasieppo hyötynee varttuneiden metsien hakkuiden rajoittamisesta ja jatkuvasta kasvatuksesta. Metsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Metsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus.

Varpunen (*Passer domesticus s. str.-sensu stricto*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Karjatilojen määrän ylläpitäminen.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Suotuisia pesäpaikkoja voi lisätä pöntöttämällä, mutta oleellista elinvoimaiselle varpuskannalle on se, että linnut pääsevät hyödyntämään asutuksen ja rakennusten tuottamaa lämpöä etenkin talvikuukausina.

Mehiläishaukka (*Pernis apivorus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla. METSO-petolintuhankkeen mallin mukainen informaatio-ohjaus pesäalueen säästämiseksi metsien käsittelyssä. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Laittomaan tappamiseen vaikuttaminen kansainvälisten ympäristösopimusten hankkeiden ja muun sopimukseen liittyvän työskentelyn kautta.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojelu METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	METSO-petolintuhankkeen mallin mukainen informaatio-ohjaus pesäalueen säästämiseksi metsien käsittelyssä. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Laittomaan tappamiseen vaikuttaminen kansainvälisten ympäristösopimusten hankkeiden ja muun sopimukseen liittyvän työskentelyn kautta.

Mustaleppälintu (*Phoenicurus ochruros*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Kannan arvellaan kasvavan ilmaston lämpenemisen myötä ilman erillisiä toimenpiteitä.

Mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Mustakurkku-uikku tarvitsee lintuvesikunnostuksia, myös kalattomien kosteikkojen perustamista erityisesti alueille, jonne lajin kanta painottuu.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kalattomien kosteikkojen rakentaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Kaikki sisävesien taantunutta kehityssuuntaa osoittaneet linnut hyötyvät tehokkaasta vieraspetojen pyynnistä

Silkkiuikku (*Podiceps cristatus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Elinympäristöjen kunnostaminen. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti. Lintuvesien kunnostaminen ja -hoito.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Lintuvesien kunnostus ja umpeenkasvun estäminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen pyynti.

Hömötiainen (*Poecile montanus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyypeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Vanhojen puiden säästäminen, lehtilahopuun jättäminen ja tekopökkelöt voivat auttaa lajia. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Selvitetään maisemataso metsänkäyttösuunnittelun mahdollisuuksia. Hakkuiden vaikutukset näkyvät hömötiaiskannassa todennäköisesti viiveellä, joten metsienkäsittelyn muutokset nyt näkyvät vasta 2030 jälkeen.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Vanhojen puiden säästäminen, lehtilahopuun jättäminen ja tekopökkelöt voivat auttaa lajia. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Selvitetään maisemataso metsänkäyttösuunnittelun mahdollisuuksia.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen mukauttaminen	Selvitetään maisemataso metsänkäyttösuunnittelun mahdollisuuksia.

Rautiainen (*Prunella modularis*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Trendi voi kääntyä selvästi positiiviseksi vuoteen 2030 mennessä ilman lisätoimenpiteitä. Rautiainen hyötyy taimikoista ja mahdollisesti myös ilmaston lämpenemisestä.

Törmäpääsky (*Riparia riparia*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Sopivien pesätörmien suojelu ja kunnostaminen, pesimävallien ja tekopesien rakentaminen.

Pensastasku (*Saxicola rubetra*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Viljelymaan maiseman monipuolistaminen. Pientareiden ja muiden viljelemättömien saarekkeiden ylläpitäminen ja lisääminen, kesannoinnin lisääminen, valtaojauomien luonnonmukainen muotoilu. Pensasryhmien salliminen sekä valtaojien että muiden ojien varsilla. Luomuviljelyn lisääminen.
Vähennetään aktiivisilla toimenpiteillä saastumisesta aiheutuvia paineita luontotyyppeihin tai lajeihin	Kasvinsuojeluaineiden käytön vähentäminen.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Soiden ennallistaminen.

Haahka (*Somateria mollissima*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsästyksen säätely koko muuttoreitin varrella.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti saariston pesimäalueilla.

Lapasorsa (*Spatula clypeata*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Elinympäristöjen kunnostaminen ja lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito. Heikentyneiden elinympäristöjen parantaminen SOTKA-hankkeen ja Helmi-ohjelman toimenpiteiden mukaisesti: lintuvesien kunnostaminen ja hoito, kosteikkojen perustaminen.
Säätelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Vesilintujen metsästyksen säätelyn kehittäminen kannanvaihteluiden mukaan sopeutuvaksi (ns. adaptiivinen metsästyksen säätely) ja ruokinnalta metsästyksen kieltäminen.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla palautetaan uusia liitteen I luontotyyppien alueita tai lajien elinympäristöjä	Kosteikkojen rakentaminen.
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Turvallisten syyslevähdysalueiden verkosto.

Kalatiira (*Sterna hirundo*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Haitallisen vieraslajin IAS (kasvi tai eläin) negatiivisen vaikutuksen estäminen, kontrollointi, hävittäminen tai lieventäminen	Vieraspetojen tehopyynti.

Turturikyyhky (*Streptopelia turtur*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	Metsästyksen ja laittomaan pyyntiin vaikuttaminen EU:ssa ja EU:n ulkopuolella.
Muita toimenpiteitä, joita ei ole listattu komission valmiissa vaihtoehtoissa	KV-kannanhoitosuunnitelman toteuttaminen EU:ssa.

Viirupöllö (*Strix uralensis*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla. METSO-petolintuhankkeen mallin mukainen informaatio-ohjaus pesäalueen säästämiseksi metsien käsittelyssä. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa. Pöntötys mukaan METSO-ohjelman toimenpiteisiin ohjelman tarkistuksen yhteydessä.
Oikeuksien vuokraus tai siirto, jolla varmistetaan alueen pitkäaikainen elinympäristön ylläpito tai ennallistaminen	Pesimämetsien suojele METSO-ohjelman keinoin ja valtion mailla.
Jatkuvaluonteisten hoitokäytäntöjen jatkaminen	METSO-petolintuhankkeen mallin mukainen informaatio-ohjaus pesäalueen säästämiseksi metsien käsittelyssä. Metsien kiertoajan pidentäminen esimerkiksi ympäristötukisopimuksella. Jatkuva kasvatus, jossa lajin pesintämahdollisuudet huomioidaan metsänkäsittelyssä. Pesimäpaikkojen huomioiminen Metkan pienympäristötuissa.
Suojeltujen kohdelajien lisääntymisen, levähtämisen tai ruokailun helpottaminen mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria tai tuottamalla lisäinfrastruktuuria	Pöntötys mukaan METSO-ohjelman toimenpiteisiin ohjelman tarkistuksen yhteydessä.

Pensaskerttu (*Sylvia communis*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Maatalouspolitiikka. Viljelymaan maiseman monipuolistaminen. Pensaskerttua hyödyttää avoimien elinympäristöjen vaihtelevasta kasvillisuudesta huolehtiminen (kuten pensaikkojen ja pientareiden säästäminen ja lisääminen, monimuotoinen metsäreuna), valtaojauomien luonnonmukainen muotoilu ja pensasryhmien salliminen niiden ja muiden ojien varsilla.

Metso (*Tetrao urogallus*)

Valittu toimenpide (komission vaihtoehtoista)	Toimenpiteen kuvaus
Sääntelylähestymistavat, joilla vähennetään ulkoisia paineita tai hyödyntämistä, jotka vaikuttavat liitteen I luontotyyppeihin tai lajien elinympäristöihin	Metsäkanalintujen metsästystä säädellään vuosittain kannanvaihteluihin sopeutuvasti ajantasaisen riistakolmiolaskentojen tulosten perusteella.
Aktiiviset alueisiin kohdistuvat ennallistamistoimenpiteet, joilla parannetaan olemassa olevan elinympäristön tilaa	Metsätalouskäytännöt. Suomen metsäkanalintujen hoitosuunnitelman toimenpiteitä edelleen jatkamalla voidaan lisätä metsäkanalintujen tarvitsemia elinympäristöpiirteitä talousmetsissä. Metson soidinalueella pyritään mahdollisuuksien mukaan siihen, että metsolle soveliaista metsää olisi vähintään puolet soidinalueen metsäpinta-alasta.

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute